

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra sociologie a andragogiky

Školský management

Patáková Martina

**TVORBA METODICKÉ PŘÍRUČKY PRO VEDOUCÍ PRACOVNÍKY
PRO OBLAST – BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI VE
ŠKOLÁCH**

**Creation of a Methodical Manual for School Executives Concerning
Operational - Safety and Health Protection in the Working Process
in Schools**

Závěrečná bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. Ing. Čestmír Serafín, Dr., Ing.-Paed.

Olomouc 2010

**Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci vypracovala samostatně
a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.**

V Olomouci dne 31. března 2010

.....

Patáková Martina

Děkuji doc. Ing. Čestmíru Serafínovi, Dr., Ing.-Paed. za odborné vedení při zpracování mé bakalářské práce, cenné rady a přístup.

Anotace

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci patří k prvořadým úkolům všech, kdo mají na starosti zaměstnance, zaměstnanců samotných, a ve školském prostředí hlavně všech, kdo pracují s dětmi. Stejně důležité je zajišťovat ochranu zdraví a bezpečnost dětí a žáků při předškolním a základním vzdělávání.

Na základě analýzy právních předpisů, týkajících se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve školách, byla vytvořena příručka, která by měla poskytnout vedoucím zaměstnancům přehled základních povinností zaměstnavatele ve vztahu k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a upozornit na nejdůležitější okruhy problémů, rizik a rizikových situací, ke kterým může dojít při vzdělávání dětí předškolního věku a žáků základní školy, a stanovit bezpečnostní opatření k jejich odstranění.

Safety and health protection at work belongs amongst overriding tasks for people who are responsible for employees, for employees themselves and, related to the school environment, especially for those who work with children. Securing safety and health protection of children and pupils during the process of pre-school and primary education is a task of the same importance.

On the basis of analysis of regulations concerning safety and health protection in schools, a hand book was created to provide the managing staff with an overview of basic safety and health protection responsibilities of an employer, and to point out the most important spheres of problems, risks and risk situations which are likely to happen during the process of education of children of pre-school age and pupils of primary schools, and to define precautions to eliminate them.

BOZP

Zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a vzdělávání a výchově žáků je základním předpokladem správného fungování škol a školských zařízení. Ani realizací různých opatření ke zvýšení bezpečnosti a ochrany zdraví a důsledné dodržování dozorů nad žáky nevyklučuje možnost vzniku pracovních a školních úrazů. Pokud k takové nepříjemné události dojde, je třeba postupovat podle platných právních předpisů! Právo představuje fenomén, který je nerozlučně spjat s lidskou společností.

„ubi societas, ibi ius“ aneb „kde je společnost, je i právo“

Cicero

Obsah

Úvod	7
1 Vymezení pojmů.....	9
2 Právní úprava zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v ČR a EU.....	12
2.1 Vývoj právních změn v oblasti BOZP.....	12
2.2 Čeká legislativa v oblasti BOZP.....	14
3 Poznatky z praxe.....	16
3.1 Provedená šetření	16
3.2 Přehled povinné dokumentace k zajištění BOZP při práci.....	17
3.3 Lhůty předepsaných revizí, kontrol a prohlídek.....	18
4 Základní povinnosti zaměstnavatele v oblasti bezpečnosti práce.....	20
4.1 Výčet povinností zaměstnavatele v péči o BOZP.....	20
4.2 Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí.....	23
4.3 Požadavky na prostory škol a školských zařízení z hlediska bezpečnosti.....	23
4.4 Požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení	25
4.5 Požadavky na organizaci práce a pracovní postupy	25
4.6 Osobní ochranné pracovní prostředky.....	26
4.7 Povinnosti právnických osob a podnikajících fyzických osob v oblasti požární ochrany.....	27
4.8 Podmínky ochrany zdraví.....	28
4.8.1 Kategorizace prací.....	28
4.8.2 Rizikové práce.....	29
5 Pracovní a školní úrazy ve školách a školských zařízeních.....	30
5.1 Pracovní úraz a nemoci z povolání.....	30
5.1.1 Povinnosti zaměstnavatele při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání.....	31
5.1.2 Způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu.....	32
5.1.3 Odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání.....	33
5.2 Školní úraz.....	34
5.2.1 Kniha úrazů.....	35
5.2.2 Evidence, hlášení a zasílání záznamu o školním úrazu.....	36
5.2.3 Odškodňování školních úrazů.....	37
5.2.4 Dohled jako prevence úrazů.....	38
6 Hodnocení rizika jako základní předpoklad zvládnutí problematiky bezpečnosti práce u zaměstnavatele.....	40
Závěr	43

Úvod

Součástí každodenního života všech zaměstnanců a žáků školy je bezpečnost a ochrana zdraví při práci. Spočívá ve vytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího prostředí a pracovních podmínek vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při pracovním a výchovně vzdělávacím procesu a předcházení a omezení vzniku rizik v tomto procesu a předcházení vzniku sociálně patologických jevů. Zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je s ohledem na aktuální znění školského zákona¹ jedním z předpokladů pro řádný výkon vzdělávacích, výchovných a dalších funkcí školy, předškolních a školských zařízení.

Ředitel školy nebo školského zařízení se tak musí vedle obecných cílů vzdělávání jako je například rozvoj osobnosti člověka, získání všeobecného a odborného vzdělání atd., věnovat oblasti bezpečnosti práce, která není upravena pouze školským zákonem, ale řadou dalších obecně závazných předpisů.

Především Zákoník práce², jako základní pracovněprávní předpis, ukládá zaměstnavateli, který je v našem případě reprezentován ředitelem školy či školského zařízení, další povinnosti v oblasti bezpečnosti práce. Zaměstnavatel je povinen zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu jejich práce.

Zpracování příručky pro vedoucí pracovníky škol pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, kterou jsem si zvolila jako téma bakalářské práce, by mělo svojí skladbou a obsahem přispět k orientaci vedoucím zaměstnancům škol a školských zařízení v problematice bezpečnosti práce s akcentem na jejich povinnosti a osobní zodpovědnost.

Bezpečnost práce není bohužel v České republice „zastřešena“ jedním právním předpisem (zákonem), jak se někdy laická veřejnost domnívá, ale desítkami, či stovkami, právních a technických předpisů. V odborném tisku(1) se můžeme dočíst, že by těchto předpisů mohlo být až deset tisíc, přičemž se každého zaměstnavatele může týkat přibližně jedna pětina předpisů z tohoto celkového množství. S ohledem na výše uvedené je tedy zřejmé, že jsou vedoucí pracovníci – ředitelé škol a školských zařízení – vystaveni nelehkému úkolu zvládat vedle své každodenní řídicí a pedagogické práce také oblast bezpečnosti práce. Dokonce lze přijmout argument, že jsou na ně často kladeny daleko vyšší nároky než na příklad vedoucí zaměstnance právnických osob z oblasti výroby, protože vedle péče o bezpečnost zaměstnanců musí pečovat o bezpečnost dětí či žáků. Navíc ředitelé malých škol a školských zařízení nemají prakticky žádnou možnost delegovat

1 Zákon 561/2004 Sb. - zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání

2 Zákon 262/2006 Sb. - zákoník práce

alespoň část svých úkolů na odborně způsobilého zaměstnance tak, jak s tím počítá ustanovení § 9 zákona o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci³.

Ředitel školy a školského zařízení musí jednat tak, aby se předcházelo úrazům nebo účinkům zdraví škodlivých faktorů, musí jednat v zájmu zabránění ohrožení zdraví a životů osob, životního prostředí a majetku. Jde zejména o vyloučení působení pracovních rizik, zabezpečování vhodného pracovního prostředí a vhodných pracovních podmínek, bezpečnost zaměstnanců, žáků a dětí, vytváření podmínek pro bezpečnou a zdraví neohrožující práci v souladu s předpisy o bezpečnosti práce, bezpečnosti technických zařízení a ochraně zdraví při pracovním a vzdělávacím procesu. Odpovídá za zajištění dohledu nad dětmi a nezletilými žáky ve škole a školském zařízení a na základě praktických zkušeností „nastolí pravidla“, která budou závazná pro zaměstnance, žáky, děti, ale i rodiče.

Jednou z povinností zaměstnavatele je ve vhodných intervalech proškolovat své zaměstnance, seznamovat děti a žáky s pravidly bezpečnosti, jejími opatřeními a předcházet tak rizikovým situacím.

Ve své práci jsem zaměřila na tvorbu metodické příručky jako pomoc vedoucím pracovníkům při zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci a dále dětí při předškolním vzdělávání a žáků při základním vzdělávání.

³ Zákon 309/2006 Sb. - zákon, kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)

1 Vymezení pojmů

„**BOZP**“ – bezpečnost a ochrana zdraví při práci. Je to souhrn vzájemných práv a povinností účastníků pracovněprávních vztahů, které za účelem ochrany života a zdraví směřují k zajištění bezpečné a neohrožující práce, dle práv a povinností mezi orgány státního dozoru na straně jedné a zaměstnavateli nebo zaměstnanci na straně druhé při výkonu dozoru v oblasti bezpečnosti práce.(5)

Ve vztahu k žákům používáme podobný pojem, kterým je „**BOZ**“ – bezpečnost a ochrana zdraví, a to při výchově a vzdělávání dětí, žáků a studentů a tedy ne „při práci“.

„**Právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci**“ – jsou předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, předpisy o bezpečnosti technických zařízení a technické normy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, jedy a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví.(5)

„**Pokyny k bezpečnosti a ochrany zdraví při práci**“ - jsou konkrétní pokyny dané zaměstnanci jeho nadřízenými. Mohou mít formu příkazu a zákazu. Za pokyny ve smyslu zákoníku práce je nutné považovat i pokyny, které nebyly dány jinému zaměstnanci, ale určitému, předem zjištěnému okruhu osob v podobě výstrah, upozornění a výstražných značek, jestliže s používají způsobem stanoveným příslušnými předpisy.(5)

„**Škola**“ - škola je společenská instituce, jejíž tradiční funkce je poskytovat vzdělání žákům příslušných věkových skupin v organizovaných formách podle určitých vzdělávacích programů. Pojetí a funkce školy se mění se změnami společenských potřeb. Stala se místem socializace žáků podporujících jejich osobnostní a sociální rozvoj, připravujícím je na život osobní, pracovní a občanský. Postupně ztratila monopol na vzdělání, stále více se otevírá životní realitě a sbližuje se s neformálním vzděláváním a informálním vzděláváním“. (6)

„**Školská zařízení**“ - soustavu předškolních zařízení, základních a středních škol doplňují ještě tzv. školská zařízení, zřizovaná zpravidla na úrovni jednotlivých předškolních zařízení, základních a středních škol, a to obvykle orgány, které zřídily příslušná předškolní zařízení a školy. Většinou však školská zařízení přísluší zřizovat školským úřadům, a ty pak také zpravidla ekonomicky zabezpečují jejich činnost.

K těmto školským zařízením patří např. školní družina, školní jídelna, školní knihovna, domov mládeže, dětský domov, dětský výchovný ústav, diagnostické ústavy, ale i škola v přírodě, státní jazyková škola, pedagogicko-psychologická poradna aj.(5)

„**Bezpečnost práce**“ - vymezuje zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.(7)

„**Ochranou zdraví** „ – se zabývá zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a související právní a ostatní předpisy.(7)

„**Zaměstnavatel**“ – právnická nebo fyzická osoba, která zaměstnává fyzickou osobu v pracovněprávním vztahu. Vystupuje v pracovněprávních vztazích svým jménem a má odpovědnost vyplývající z těchto vztahů. Právní postavení zaměstnavatelů, kteří jsou právnickými osobami, se řídí § 18 až 20 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.(7)

„**Ředitel školy**“ - statutární orgán školské právnické osoby, který rozhoduje ve věcech školské právnické osoby, pokud zákon č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném vzdělávání (školský zákon), nestanoví jinak.(7)

„**Vedoucí zaměstnanci**“ – zaměstnanci, kteří jsou na jednotlivých stupních řízení zaměstnavatele oprávněni stanovit a ukládat podřízeným zaměstnancům pracovní úkoly, organizovat, řídit a kontrolovat jejich práci a dávat jim k tomuto účelu závazné pokyny.(7)

„**Zaměstnanec**“ – fyzická osoba, která má práva a povinnosti v pracovněprávním vztahu k zaměstnavateli. Způsobilost zaměstnance mít v pracovněprávních vztazích práva a povinnosti, jakož i způsobilost vlastními právními úkony nabývat těchto práv a brát na sebe tyto povinnosti vzniká dnem, kdy fyzická osoba dosáhne 15 let věku; zaměstnavatel však s ní nesmí sjednat jako den nástupu do práce den, který předcházet dni, kdy tato fyzická osoba ukončí povinnou školní docházku.(7)

„**Dítě**“ - se vzdělává v mateřské škole, „**žák**“ – v základní škole, střední škole, konzervatoři, základní umělecké škole a jazykové škole s právem na státní jazykové zkoušky. Dále také ve školských zařízeních, která poskytují služby a vzdělávání, která doplňují nebo podporují vzdělávání ve školách nebo s ním přímo souvisejí, nebo s ní přímo souvisejí, nebo zajišťují ústavní a ochrannou výchovu nebo preventivní výchovnou péči a „**student**“ na vyšší odborné škole.(7)

„**Prevence rizik**“ – všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházení rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik.⁴

„**Riziko**“ – je uměle vytvořený, hypotetický pojem s celou řadou interpretací. Riziko je například nebezpečí, možnost utrpění škody nebo pravděpodobnost škody. Pro praxi bezpečnosti práce nejlépe vyhovuje definice rizika jako kombinace pravděpodobnosti výskytu určité nežádoucí situace a závažnosti jejich následků.⁴

⁴ Zákon 262/2006 Sb. - zákoník práce, § 102

2 Právní úprava zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v ČR a EU

Právní předpisy, týkající se požadavků zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců na pracovišti, přijaly všechny země Evropské unie. Předpisy vycházejí z evropských směrnic a stanovují povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů, zahrnují prevenci výskytu všech typů rizik, chrání zaměstnance před pracovními úrazy a nemocemi z povolání, pomáhají v prevenci rizik při práci, určují práva zaměstnanců a zaměstnavatelů.

Pro zaměstnavatele je prvořadým úkolem zajistit, aby byli všichni zaměstnanci příslušně proškoleni a chráněni. Školení je důležité nejen proto, aby se práce vykonávala bezpečně a organizace nebo škola dodržovala zákony, ale napomáhá procesu komunikativnímu a efektivnímu. Proškolení zaměstnanci mohou pracovat účinněji a jsou pak více oceňováni svými zaměstnavateli.

Jedním z dalších procesů, který mnoho evropských směrnic v oblasti BOZP vyžaduje, je HODNOCENÍ. V první řadě se jedná o **hodnocení rizik**, které odpovídá nebezpečím, rizikům a možnému poškození. Jde o vyhodnocení rizik na pracovišti (stanovit nebezpečí, posoudit rizika, poškození, zvážit jejich odstranění, rozhodnout o případných opatřeních), které umožňuje konat účinná opatření k ochraně zdraví.

Další rizika, která vznikla v důsledku zavádění nových technologií, materiálů a pracovních procesů, jsou tzv. **psychosociální**. Jejich hlavní příčiny jsou např. nestálost zaměstnání, zvyšování intenzity práce, nedostatečná rovnováha mezi pracovním a soukromým životem, násilí a šikana...

Tyto a další příčiny mohou vyvolat stres při práci a ohrozit zdraví zaměstnanců. Podle studií (zprávy o nových a vznikajících rizicích, vydané Evropským observatoriem rizik v roce 2005) postihuje stres 22% lidí EU. Proto vznikají řady programů a souborů komplexních postupů pro hodnocení bezpečnosti v každodenním vyučovacím i pracovním procesu. Ve školách dochází k zaměřování se na otázky bezpečnosti a ochrany zdraví ve školních osnovách, objevují se jako průřezová témata v různých předmětech, děti tak získají povědomí o rizicích, se kterými se mohou setkat a být na ně připraveni.(7)

2.1 Vývoj právních změn v oblasti BOZP

Úmluva Mezinárodní organizace práce č.155 (2), kterou naše republika ratifikovala v roce 1988, je jedním z rozhodujících mezinárodních závazků státu v oblasti BOZP. Do našeho právního řádu vstoupila v platnost 2.prosince 1989 vyhláškou č.20/1989 Sb., o Úmluvě o bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí.⁵ Jsou v ní zakotveny zásady vnitrostátní politiky bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců, opatření na státní

5 Vyhláška l.č. 20/1989 Sb. - Úmluva o bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí č. 155

úrovni, opatření na úrovni organizace, právo zaměstnanců na bezpečnost a ochranu zdraví při práci a na zlepšování pracovního prostředí.

Právo na bezpečnost a ochranu zdraví při práci je ústavním právem, které vychází ze zákona č.2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.⁶

Česká republika v rámci začleňování do evropských struktur přijímá strategie stanovené Evropským společenstvím. Vláda ve svém usnesení č. 475 ze dne 19. 5. 2003 schválila Národní politiku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve kterém jsou pojmenovány a uloženy úkoly z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci včetně odpovědnosti příslušných orgánů veřejné správy a termínů za jejich splnění s cílem postupovat koordinovaně v řešení jednotlivých otázek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci tak, aby vše odpovídalo trendům a požadavkům práva Evropských společenství.

V právní oblasti bylo realizováno vydání zákona č.251/2005 Sb., o inspekci práce,⁷ kterým byl zřízen Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce. Ty vykonávají kontrolu dodržování nejen právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce a zajištění bezpečnosti provozu technických zařízení, ale i dodržování pracovně právních vztahů.

Jediným obecně závazným předpisem určeným pro školy a školská zařízení, kterým se řídí ve školách a školských zařízeních bezpečnost a ochrana zdraví žáků je zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)⁸ ve znění pozdějších předpisů. Ostatní předpisy, zejména Metodický návod ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č.j.37014/2005-25⁹ k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy jsou doporučující. Citovaný metodický pokyn je konkrétně určen pro právnické osoby vykonávající činnost škol zřizovaných přímo ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Ostatní školy zapsané do školského rejstříku jej mohou používat jen podpůrně.¹⁰

Problematika pedagogických pracovníků je přesunuta do samostatného zákona o pedagogických pracovnících.¹¹

K zásadní právní změně v oblasti bezpečnosti práce došlo v roce 1993 vydáním Ústavní listiny práv a svobod *usnesení ČNR č. 2/1993 Sb.*,¹². Zde se uvádí v článku 4 pod bodem 1: *Povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování*

6 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku čl.28 – 29 a 31

7 Zákon č. 251/2005 Sb. o inspekci práce

8 Zákon 561/2004 Sb. - zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání

9 Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, č.j. 37 014/2005-25, ze dne 22. prosince 2005, Věstník MŠMT, ročník 2006, sešit 2

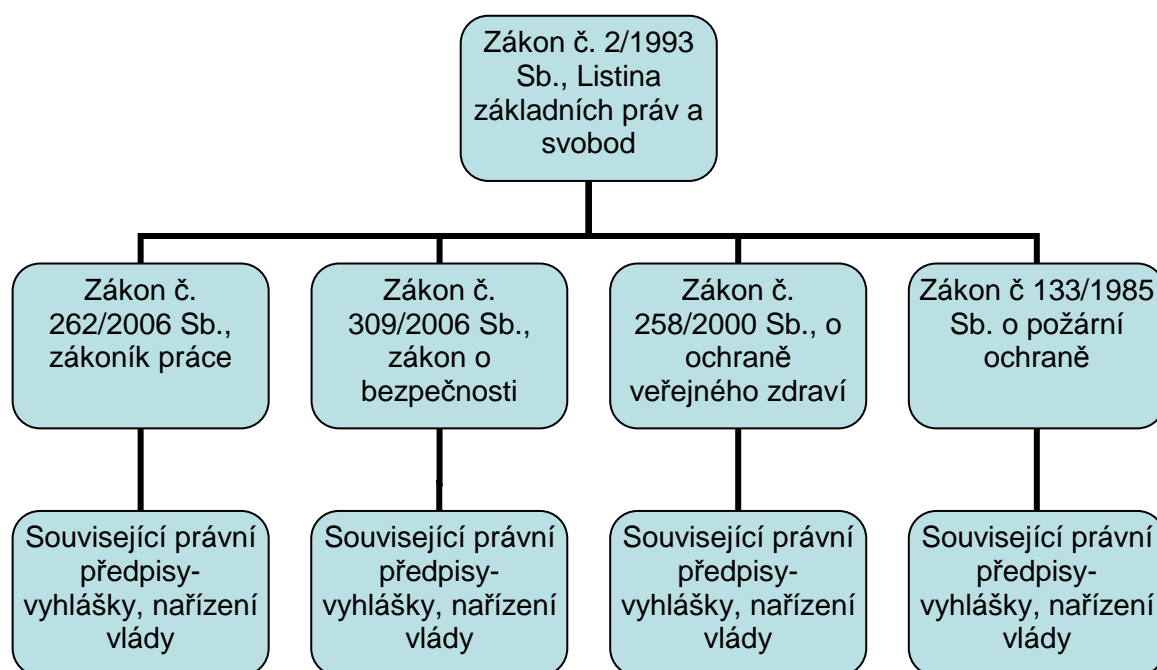
10 Poradce Veřejné Správy, č. 9/2009 str. 53

11 Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, v plném znění

12 USNESENÍ předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

základních práv a svobod. V čem byla tato změna tak zásadní? Do vydání této ústavní listiny totiž byla bezpečnost práce řešena předpisy nižší právní síly než je zákon, kterými byly ČSN, výnosy, instrukce, vyhlášky atd. Základním předpisem pro bezpečnost práce se tak stal zákoník práce, který při harmonizaci s právem Evropské unie od roku 2001 mimo jiné zavedl do našeho právního řádu pojem *riziko*. Dalším přelomovým bodem ve vývoji práva v oblasti bezpečnosti práce byl den 1.1.2007. Tímto dnem začal platit nový zákoník práce – zákon č. 262/2006 Sb.,¹³ a s ním byl vydán i druhý zákon řešící bezpečnost práce – zákon č. 309/2006 Sb.,¹⁴ s dlouhým názvem: *zákon, kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)*. Zákoník práce přišel s novým pojetím, v němž platí, že co není zakázáno resp. striktně upraveno, to je povoleno. To přináší zaměstnavatelům výraznou volnost, ale s ní i velkou zodpovědnost (např. v oblastech školení, poskytování OOPP, práce s riziky atd.).¹⁵

2.2 Česká legislativa v oblasti BOZP

Obr.: Struktura právních předpisů pro oblast bezpečnosti práce

13 Zákon 262/2006 Sb. - zákoník práce, § 102

14 Zákon 309/2006 Sb. - zákon, kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)

15 E-mail noviny pro bezpečnost práce a požární ochranu, listopad 2009, ISSN 1214-2352

Proces legislativních změn v oblasti bezpečnosti práce byl spuštěn před několika lety, v době, kdy bylo rozhodnuto, že naše země bude směřovat do Evropské unie. Řada současných právních norem je už proto sladěna s normami zemí Evropské unie a koresponduje s normami Mezinárodní organizace práce.

Mezinárodní organizace práce (dále jen MOP) je specializovanou agenturou OSN usilující o prosazování sociální spravedlnosti a mezinárodně uznávaných lidských práv a práv v práci. MOP vytváří mezinárodní normy práce formou úmluv a doporučení stanovujících minimální standardy základních práv v práci. Je jedinou mezinárodní tripartitivní organizací. Se stejnými právy v ní zasedají zástupci vlády, zaměstnanců a zaměstnavatelů. Základním posláním MOP je formulovat mezinárodní politiku a programy na podporu základních lidských práv, zdokonalování pracovních a životních podmínek a obohacování příležitostí zaměstnání. MOP formuluje mezinárodní pracovní standardy v těchto oblastech:

- základní principy práv v práci, odstranění diskriminace v práci a zajištění rovnosti v odměňování, odstranění nucené a dětské práce, rovnost příležitostí a zacházení,
- sociální ochrana, zejména pracovní podmínky, bezpečnost a zdraví při práci, migrace za prací.(7)

Základní činností MOP je formulování, přijímání a prosazování mezinárodních pracovních standardů. Ty jsou přijímány ve formě úmluv (mezinárodní smlouvy, které jsou po schválení Mezinárodní konfederací práce otevřené členským zemím k ratifikaci) a doporučení (doplňují příslušnou úmluvu, nepodléhají ratifikaci a nejsou tudíž právně závazná). Všechny úmluvy a doporučení jsou rozesílány jednotlivým členským státům.

Dokumenty Organizace spojených národů, Mezinárodní organizace práce a Rady Evropy, je Česká republika vázána jako člen těchto organizací jejich ratifikací.

Vedle těchto mezinárodních právních instrumentů existuje řada dalších nástrojů – např. nařízení a směrnice Evropských společenství, které upravují výkon jednotlivých práv. V období od roku 1989, tj. od přijetí Charty sociálních práv zaměstnanců společenství, jsou směrnice přijímané v Evropské unii k sociální oblasti vytvářeny zejména k právům v ní obsažených – většinou na základě Sociálních akčních plánů Evropské unie. Většina z nich již byla transportována do české legislativy.(7)

3 Poznatky z praxe

V této kapitole se zaměřuji na praktické zkušenosti a poznatky kolegů ředitelů v oblasti BOZP na školách, kde působí.

3.1 Provedená šetření

Při přípravě své bakalářské práce jsem čerpala z praktických poznatků několika ředitelů škol (např. Základní škola Ruda, p.ředitelka Mgr. Bařinová Eva, malotřídní škola - výuka probíhá v jedné třídě, kde jsou spojené tři ročníky, počet žáků 18, zaměstnanců 3, Základní škola a mateřská škola Tasov, p.ředitelka Mgr. Martincová Irena, škola sídlí společně s mateřskou školou v nově vystavěné budově, výuka 1.-9.ročník, počet žáků 80, počet dětí v MŠ 35, zaměstnanců 23, Základní škola Velké Meziříčí, p.ředitel Mgr.Blažek Petr, škola sídlí ve vlastní nově vystavěné budově, výuka 1.-9. ročník, počet žáků 420, zaměstnanců 46..)

Při rozhovorech a různých doporučeních ředitelů těchto škol jsem došla k závěru, že klíčovým problémem vedoucích zaměstnanců ve školství je „roztříštěnost“ bezpečnostních předpisů. Vedoucí zaměstnanci si shodně stěžují na velké množství předpisů vztahujících se buď zcela (zákon 309/2006 Sb., platném znění¹⁶), nebo jen okrajově (např. zákon 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a změně některých souvisejících zákonů¹⁷) k bezpečnosti práce. Druhým, neméně důležitým poznatkem je fakt, že současná právní úprava takřka nerozlišuje malé a velké zaměstnavatele. Jediná úleva, dá-li se to tak vůbec nazvat, kterou zákon dává malým zaměstnavatelům, vychází z ustanovení § 9, odstavců 2 a 3 zákona 309/2006 Sb., v platném znění.¹⁶

Podle ustanovení § 9 odstavce 2 může zaměstnavatel zajišťovat plnění úkolů v prevenci rizik, je-li k tomu způsobilý nebo odborně způsobilý takto:

zaměstnává-li zaměstnavatel

- nejvýše 25 zaměstnanců, může zajišťovat úkoly v prevenci rizik sám, má-li k tomu potřebné znalosti,
- 26 až 500 zaměstnanců, může zajišťovat úkoly v prevenci rizik sám, je-li k tomu odborně způsobilý, nebo jednou nebo více odborně způsobilými osobami,
- více než 500 zaměstnanců, zajišťuje úkoly v prevenci rizik vždy jednou nebo více odborně způsobilými osobami.

Zaměstnavatel s počtem zaměstnanců do 25 tedy může zajišťovat plnění úkolů v prevenci rizik sám, má-li k tomu potřebné znalosti. Tato, na první pohled zdánlivá výhoda, je ale v praxi nevýhodou. Zaměstnavatel, v našem případě ředitel školy nebo školského zařízení, zaměstnávající maximálně 25 zaměstnanců, musí zajišťovat a provádět úkoly v hodnocení a prevenci rizik možného ohrožení života nebo zdraví zaměstnanců osobně,

¹⁶ Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), Sbírka zákonů, ročník 2006, částka 96

¹⁷ Předpis č. 258/2000 Sb., zdroj: SBÍRKA ZÁKONŮ ročník 2000, částka 74, ze dne 11.08.2000

nebo prostřednictvím odborně způsobilého zaměstnance. Když takového zaměstnance nemá, musí zajišťovat úkoly v prevenci rizik prostřednictvím jiné odborně způsobilé osoby - musí si pro tyto činnosti najmout specialistu. Jeho odpovědnost za oblast bezpečnosti práce ale přitom není dotčena. Ředitel školy je i nadále za bezpečnost práce plně odpovědný. Tedy i tehdy, když si tyto činnosti zajistí smluvně u specializované firmy. Smlouva samozřejmě může uvádět určité sankce vůči firmě, pokud se svých povinností nezhostí řádně, nicméně odpovědnost ředitele je dána zákoníkem práce. Povinnosti a odpovědnost zaměstnavatelů i zaměstnanců určují příslušné paragrafy zákoníku práce¹⁸

Ředitel školy nebo školského zařízení s počtem zaměstnanců do 25 nemůže delegovat výše uvedené povinnosti na některého ze svých podřízených. Na to, aby zajišťoval plnění úkolů v prevenci rizik prostřednictvím smluvního partnera – odborně způsobilé osoby, však často nemá potřebné finanční prostředky.

To v praxi často vyústí v situace, kdy se oblast bezpečnosti práce v daném právním subjektu zúží na provádění školení zaměstnanců, kontroly a revize elektrických a plynových zařízení, hasicích přístrojů a kotelen. To ale modernímu pojetí řízení bezpečnosti práce nestačí a zde je možno najít příčiny mimořádných událostí, ke kterým, bohužel, ve školách a školských zařízeních občas dochází. Za pravou příčinu tohoto ne příliš příznivého stavu lze považovat již zmíněnou roztržitost bezpečnostních předpisů a absenci jednoduchého, přehledného a srozumitelného návodu jak prakticky postupovat.

Změnu legislativy, která by zohledňovala velikost zaměstnavatele a přímo úměrně s jeho velikostí upravovala jeho povinnosti v oblasti bezpečnosti práce nelze ale v nejbližší době očekávat.

3.2 Přehled povinné dokumentace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Následující přehledná dokumentace (vedená zaměstnavatelem) by mohla být pomocníkem pro začínající vedoucí pracovníky. Umožňuje snadné sledování a hodnocení stavu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve školách a školských zařízeních.

Dokumentace k zajištění bezpečnosti a ochraně zdraví při práci ve školách a školských zařízeních, kterou je zaměstnavatel povinen vést, tvoří zejména:

- doklady o stavu budovy a všech dalších prostor, zejména doklady o kolaudaci budov, tělocvičen, dílen atd. a stavební plány objektů,
- doklady o každoročních předepsaných prohlídkách bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech pracovištích zaměstnavatele,
- lhůtník revizí, prohlídek a kontrol - zprávy o předepsaných revizích, zkouškách a kontrolách technických zařízení a vybavení,
- provozní řád kotelny,

¹⁸ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, část V, hlava 2, § 103- 106

4 Základní povinnosti zaměstnavatele v oblasti bezpečnosti práce

Každý zaměstnavatel má určité povinnosti ve vztahu k zaměstnancům. V této kapitole uvádím základní výčet povinností zaměstnavatele v péči o BOZP, požadavky na prostory, pracoviště, pracovní prostředky, na organizaci práce, podmínky ochrany zdraví, ochranné pracovní prostředky a v neposlední řadě povinnosti právnických osob a podnikajících fyzických osob v oblasti požární ochrany.

4.1 Výčet povinností zaměstnavatele v péči o BOZP

Taxativní vymezení výčtu povinností zaměstnavatele v péči o BOZP ve vztahu k zaměstnancům najdeme v ustanovení § 103 zákoníku práce¹⁹ o BOZP.

Zaměstnavatel je povinen:

- nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti,
- informovat zaměstnance o tom, do jaké kategorie byla jím vykonávaná práce zařazena; kategorizaci prací upravuje zvláštní právní předpis (§ 37 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů),
- zajistit, aby práce v případech stanovených zvláštním právním předpisem vykonávali pouze zaměstnanci, kteří mají platný zdravotní průkaz, kteří se podrobili zvláštnímu očkování nebo mají doklad o odolnosti vůči nákaze,
- sdělit zaměstnancům, které zařízení závodní preventivní péče jim poskytuje závodní preventivní péči a jakým druhům očkování a jakým preventivním prohlídkám a vyšetřením souvisejícím s výkonem práce jsou povinni se podrobit, umožnit zaměstnancům podrobit se těmto očkováním, prohlídkám a vyšetřením v rozsahu stanoveném zvláštními právními předpisy nebo rozhodnutím příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví,
- nahradit zaměstnanci, který se podrobí preventivní prohlídce, vyšetření nebo očkování podle písmene d), případnou ztrátu na výdělku, a to ve výši průměrného výdělku, popřípadě ve výši rozdílu mezi náhradou mzdy nebo platu podle § 192 nebo nemocenským a průměrným výdělkem,
- zajistit zaměstnancům, zejména zaměstnancům v pracovním poměru na dobu určitou, zaměstnancům agentury práce dočasně přiděleným k výkonu práce k jinému zaměstnavateli, mladistvým zaměstnancům, podle potřeb vykonávané práce dostatečné a přiměřené informace a pokyny o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci podle tohoto zákona, zejména formou seznámení s riziky,

¹⁹ Zákon 262/2006 Sb., zákoník práce, § 103

výsledky vyhodnocení rizik a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik, která se týkají jejich práce a pracoviště,

- zabezpečit, aby zaměstnanci jiného zaměstnavatele vykonávající práce na jeho pracovištích obdrželi před jejich zahájením vhodné a přiměřené informace a pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a o přijatých opatřeních, zejména ke zdolávání požárů, poskytnutí první pomoci a evakuace fyzických osob v případě mimořádných událostí,
- jestliže při práci přichází v úvahu expozice rizikovým faktorům poškozujícím plod v těle matky, informovat o tom zaměstnankyně. Těhotné zaměstnankyně, zaměstnankyně, které kojí, a zaměstnankyně-matky do konce devátého měsíce po porodu je dále povinen seznámit s riziky a jejich možnými účinky na těhotenství, kojení nebo na jejich zdraví a učinit potřebná opatření, včetně opatření, která se týkají snížení rizika psychické a fyzické únavy a jiných druhů psychické a fyzické zátěže spojené s vykonávanou prací, a to po celou dobu, kdy je to nutné k ochraně jejich bezpečnosti nebo zdraví dítěte,
- je povinen těhotným zaměstnankyním, zaměstnankyním, které kojí, a zaměstnankyním-matkám do konce devátého měsíce po porodu přizpůsobovat na pracovišti prostory pro jejich odpočinek,
- umožnit zaměstnanci nahlížet do evidence, která je o něm vedena v souvislosti se zajišťováním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
- zajistit zaměstnancům poskytnutí první pomoci,
- nepoužívat takový způsob odměňování prací, při kterém jsou zaměstnanci vystaveni zvýšenému nebezpečí újmy na zdraví a jehož použití by vedlo při zvyšování pracovních výsledků k ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců,
- zajistit dodržování zákazu kouření na pracovištích stanoveného zvláštními právními předpisy (zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů),
- je povinen pro zaměstnance, který je osobou se zdravotním postižením, zajišťovat na svůj náklad technickými a organizačními opatřeními, zejména potřebnou úpravu pracovních podmínek, úpravu pracovišť, zřízení chráněných pracovních míst a dílen, zaškolení nebo zaučení těchto zaměstnanců a zvyšování jejich kvalifikace při výkonu jejich pravidelného zaměstnání.

Informace a pokyny je třeba zajistit vždy při přijetí zaměstnance, při jeho převedení, přeložení nebo změně pracovních podmínek, změně pracovního prostředí, zavedení nebo

změně pracovních prostředků, technologie a pracovních postupů. O informacích a pokynech je zaměstnavatel povinen vést dokumentaci.

Zaměstnavatel je povinen zajistit zaměstnancům **školení o právních a ostatních předpisech** k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce, které se týkají jimi vykonávané práce a vztahují se k rizikům, s nimiž může přijít zaměstnanec do styku na pracovišti, na kterém je práce vykonávána, a soustavně vyžadovat a kontrolovat jejich dodržování. Školení zaměstnavatel zajistí při nástupu zaměstnance do práce, a dále:

- při změně
pracovního zařazení,
druhu práce,
- při zavedení nové technologie nebo změny výrobních a pracovních prostředků nebo změny technologických anebo pracovních postupů,
- v případech, které mají nebo mohou mít podstatný vliv na bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

Zaměstnavatel určí obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení. Vyžaduje-li to povaha rizika a jeho závažnost, musí být školení pravidelně opakováno; v případech, které mají nebo mohou mít podstatný vliv na bezpečnost a ochranu zdraví při práci, musí být školení provedeno bez zbytečného odkladu.

Záznam o školení by měl být doplněn i tím, že na závěr byli jeho účastníci prozkoušeni, měl by být proveden test znalostí, a to písemnou nebo ústní formou. V naší organizaci používáme písemný test, aby bylo průkazné, že prozkoušení skutečně proběhlo. Nikde není stanoveno, kolik to má být otázek, co má být jejich obsahem, ani není řečeno, kolik odpovědí pro úspěšné proškolení musí být správných. To si musí ředitel stanovit sám. Ale pokud zaměstnanec neví ani například telefonní číslo na hasiče či rychlou zdravotní pomoc, tak by testem projít neměl.

Rovněž žáci jsou povinni se pravidelně zúčastňovat poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví. Provádí je na začátku školního roku třídní učitel. Pokud některý ze žáků v tuto dobu chybí, je nutné proškolit ho dodatečně. V případě úrazu by se rodiče mohli domáhat porovnání zápisu o školení s docházkou v třídní knize a při absenci jejich dítěte by mohly nastat spory a pro školu potíže.

Stejně tak jako na obecné proškolení žáků dbáme na nutnost proškolit žáky v odborných předmětech. Například při první hodině tělesné výchovy, dílen, fyziky, chemie, pozemků apod. Děti se musí dozvědět od vyučujícího například, kde je lékárnička, hlavní uzávěry, jak se mají chovat, co smí a nesmí v rámci I zápis o tomto poučení žáků je důležitý jako součást vedení třídní knihy. Také je nutné proškolit či náležitě poučit žáky před výletem, lyžařským

kurzem, školou v přírodě, plaveckým kurzem a také před každými prázdninami. Jak se mají chovat na silnici, že nemají požívat alkohol, drogy atd.

Osnova školení pro zaměstnance + test pro provozní a pedagogické zaměstnance – viz příloha č. 1

Osnova poučení pro žáky – viz příloha č. 2

4.2 Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí

V paragrafech 2, 4 a 5 zákona o bezpečnosti práce²⁰ jsou taxativně vymezeny požadavky na pracoviště a pracovní prostředí, požadavky na organizaci práce, požadavky na výrobní a pracovní prostředky a požadavky na bezpečnou organizaci práce:

Zaměstnavatel je povinen zajistit, aby pracoviště byla prostorově a konstrukčně uspořádána a vybavena tak, aby pracovní podmínky pro zaměstnance z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci odpovídaly bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště, aby:

- prostory určené pro práci, chodby, schodiště a jiné komunikace měly stanovené rozměry a povrch a byly vybaveny pro činnosti zde vykonávané,
- pracoviště byla osvětlena, pokud možno denním světlem, měla stanovené mikroklimatické podmínky, zejména pokud jde o objem vzduchu, větrání, vlhkost, teplotu a zásobování vodou,
- prostory pro osobní hygienu, převlékání, odkládání osobních věcí, odpočinek a stravování zaměstnanců měly stanovené rozměry, provedení a vybavení,
- únikové cesty, východy a dopravní komunikace k nim včetně přístupových cest byly stále volné,
- v prostorách výše uvedených byla zajištěna pravidelná údržba, úklid a čištění,
- pracoviště byla vybavena v rozsahu dohodnutém s příslušným zařízením závodní preventivní péče prostředky pro poskytnutí první pomoci a vybavena prostředky pro přivolání zdravotnické záchranné služby.

4.3 Požadavky na prostory škol a školských zařízení z hlediska bezpečnosti

Prostorové podmínky zařízení pro výchovu a vzdělávání z hlediska bezpečnosti jsou ustanovena vyhláškou o hygienických požadavcích²¹, která upravuje požadavky na vybavení, provoz, ubytování, osvětlení, vytápění, vybavení nábytkem, mikroklimatické

²⁰ Zákon č. 309/2006 Sb., v platném znění kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), Sbírka zákonů, ročník 2006, částka 96, § 4

²¹ Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, Sbírka zákonů, ročník 2006, částka 141

podmínky, zásobování vodou a úklid škol a školských zařízení. Tato vyhláška se zabývá převážně hygienickými ustanoveními, v některých částech se však prolíná i s prvky bezpečnostními. Patří sem např.:

- požadavek na oplocení pozemku pro výchovu a vzdělávání určeného pro pobyt dětí předškolního věku i žáků, aby se zabránilo vniknutí volně pobíhajících zvířat do tohoto prostoru a možnosti následného napadení dětí a žáků,
- požadavek na správnou volbu rostlin a dřevin vysazovaných na pozemky určené k zařízení a provozovny pro výchovu a vzdělávání dětí a žáků (např. nevysazovat dřeviny a rostliny s různými bobulovitými plody, případně bodlinami, které by mohly způsobit dětem a žákům při jejich požití nebo zranění újmu na zdraví,
- požadavek na řádné udržování rostlin a dřevin, které je důležité z důvodu možného poškrábání o nízko rostoucí větve stromů, údržba travnatých ploch např. z důvodu pylových alergií...,
- podlahy v zařízeních pro výchovu a vzdělávání a provozovnách pro výchovu a vzdělávání musí odpovídat charakteru činnosti upravené zvláštním právním předpisem²² o technických požadavcích na stavby a musí být snadno čistitelné,
- prostorové podmínky a vnitřní uspořádání v zařízeních pro výchovu a vzdělávání a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí předškolního věku musí umožňovat výuku, volné hry dětí, jejich odpočinek, osobní hygienu s otužováním a tělesná cvičení a zajištění stravování, pokud toto není zajištěno v jiném stravovacím zařízení. Na 1 dítě musí plocha denní místnosti užívané jako herna a ložnice činit nejméně 4 m²; je-li ložnice, jídelna nebo tělocvična stavebně oddělená, musí plocha denní místnosti činit nejméně 3 m² na 1 dítě. Plocha na 1 lehátko nebo lůžko pro spánek musí činit nejméně 1,7 m² na 1 dítě,²¹
- v prostorech zařízení pro výchovu a vzdělávání musí na 1 žáka připadnout v učebnách nejméně 1,65 m², v odborných pracovnách, počítačových učebnách, v jazykových učebnách a učebnách písemné a elektronické komunikace nejméně 2 m². V učebnách pracovních činností základních škol musí připadnout na 1 žáka nejméně 4 m². Prostory k výuce tělesné výchovy v zařízení pro výchovu a vzdělávání musí svými stavebně technickými podmínkami umožňovat realizaci vyučovacího předmětu Tělesná výchova. Nejmenší plocha na žáka 8 m², pro plošně nenáročné druhy cvičení je 4 až 5m² na žáka; tyto požadavky platí pro vnitřní prostory,²¹

²² Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, Sbírka zákonů 2009, částka 81, § 21

- požadavky na tělocvičnu - musí být větratelná, ovládání ventilačních otvorů musí být dosažitelné z podlahy. Podlaha musí být pružná při statickém i dynamickém zatížení, snadno čistitelná, s protiskluzovou úpravou povrchu. Stěny a tělesa topení musí být zabezpečeny takovým způsobem, aby nebylo ohroženo zdraví dětí a žáků, svítidla a okenní tabule musí být zabezpečena proti rozbití,²¹
- ve vnitřních prostorech budov zařízení pro výchovu a vzdělávání a provozovných pro výchovu a vzdělávání, určených k dlouhodobému pobytu žáků, musí být vyhovující denní osvětlení odpovídající normovým požadavkům (ČSN 730580-1,2,3). Místa žáků v lavicích musí být v učebnách orientována tak, aby žáci nebyli v zorném poli oslňováni jasně osvětlovanými otvory a ani si nestínili místo zrakového úkolu. Parametry umělého osvětlení ve vnitřních prostorech budov zařízení pro výchovu a vzdělávání a provozovných pro výchovu a vzdělávání musí odpovídat stejně jako osvětlení tabule normovým požadavkům české technické normy (ČSN EN 12464-1). Tabule musí mít matný povrch, což se nevztahuje na tabule, na které se nepíše křídou. Za všech pracovních míst ve směru pohledu na tabuli musí být vyloučeno zrcadlení svítidel na tabuli,²¹
- parametry teplených podmínek v učebnách, tělocvičnách, družinách, šatnách a dalších místnostech určených k dlouhodobému pobytu v zimním i letním období, stejně tak jako požadavky na větrání a další parametry mikroklimatických podmínek jsou stanoveny v příloze č.3 vyhlásky o hygienických požadavcích.²¹

4.4 Požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení²³

Zaměstnavatel je povinen dle zákona č.309/2006 Sb.,²³ zajistit, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vhodné pro práci, při které budou používány. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí musí být:

- vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců,
- vybaveny nebo upraveny tak, aby odpovídaly ergonomickým požadavkům a aby zaměstnanci nebyli vystaveni nepříznivým faktorům pracovních podmínek,
- pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány.

4.5 Požadavky na organizaci práce a pracovní postupy²³

Zaměstnavatel je povinen zákona č.309/2006 Sb.,²³ organizovat práci a stanovit pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti a aby zaměstnanci:

- nevykonávali činnosti jednotvárné a jednostranně zatěžující organismus. Nelze-li je vyloučit, musí být přerušovány bezpečnostními přestávkami; v případech stanovených zvláštními právními předpisy musí být doba výkonu takové činnosti v rámci pracovní doby časově omezena,
- nebyli ohroženi padajícími nebo vymrštěnými předměty nebo materiály,
- byli chráněni proti pádu nebo zřícení,
- nebyli ohroženi dopravou na pracovištích,
- na pracovišti se zvýšeným rizikem nepracovali osamoceně bez dohledu dalšího zaměstnance, pokud jejich ochranu nezajistí jinak,
- nevykonávali ruční manipulaci s břemeny, která může poškodit zdraví, zejména páteř.

4.6 Osobní ochranné pracovní prostředky

Jednou z povinností zaměstnavatele v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je poskytovat zaměstnancům i jiným osobám zdržujícím se s jeho vědomím na pracovišti k bezplatnému používání potřebné osobní ochranné pracovní prostředky (dále jen OOPP) v případech, že to vyžaduje ochrana jejich života a zdraví. Povinnost v oblasti OOPP, pracovních oděvů a obuvi, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů stanovuje § 104 zákoníku práce.²⁴

OOPP jsou ochranné prostředky, které musí chránit zaměstnance před riziky, nesmí bránit výkonu jejich práce, nesmí ohrožovat jejich zdraví a musí splňovat požadavky podle nařízení vlády č.21/2003 Sb.,²⁵ kterým se stanoví technické požadavky na OOPP.

Zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům OOPP není-li možné rizika odstranit nebo dostatečně omezit prostředky kolektivní ochrany nebo opatřeními v oblasti organizace práce.

Zaměstnavatel j povinen:

- poskytovat zaměstnancům mycí, čistící a dezinfekční prostředky na základě rozsahu znečištění kůže a oděvu; na pracovištích, které má nevyhovující

²³ Zákon č. 309/2006 Sb., v platném znění kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), Sbírka zákonů, ročník 2006, částka 96, § 5

²⁴ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

²⁵ NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 21/2003, kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky, ze dne 9. prosince 2002.

mikroklimatické podmínky, poskytovat zaměstnancům též ochranné nápoje v rozsahu a za podmínek stanovených prováděcím právním předpisem,²⁶

- udržovat OOPP v použitelném stavu a kontrolovat jejich používání,
- OOPP, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje poskytnout zaměstnavatel zaměstnanci bezplatně podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. Poskytování osobních ochranných pracovních prostředků nesmí zaměstnavatel nahrazovat finančním plněním.

4.7 Povinnosti právnických osob a podnikajících fyzických osob v oblasti požární ochrany

Základní povinnosti právnických osob a podnikajících fyzických osob v oblasti požární ochrany jsou upraveny § 5 zákona o požární ochraně²⁷

Právnické osoby a podnikající fyzické osoby jsou povinny²⁷:

- obstarávat a zabezpečovat v potřebném množství a druzích požární techniku, věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostní zařízení se zřetelem na požární nebezpečí provozované činnosti a udržovat je v provozuschopném stavu. U vyhrazené požární techniky, věcných prostředků požární ochrany a požárně bezpečnostních zařízení, kromě výrobků stanovených podle zvláštních právních předpisů, 1i) lze instalovat a používat pouze schválené druhy,
- vytvářet podmínky pro hašení požárů a pro záchranné práce, zejména udržovat volné příjezdové komunikace a nástupní plochy pro požární techniku, únikové cesty a volný přístup k nouzovým východům, k rozvodným zařízením elektrické energie, k uzávěrům vody, plynu, topení a produktvodům, k věcným prostředkům požární ochrany a k ručnímu ovládání požárně bezpečnostních zařízení,
- dodržovat technické podmínky a návody vztahující se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností,
- označovat pracoviště a ostatní místa příslušnými bezpečnostními značkami, příkazy, zákazy a pokyny ve vztahu k požární ochraně, a to včetně míst, na kterých se nachází věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostní zařízení,
- pravidelně kontrolovat prostřednictvím odborně způsobilé osoby (§ 11 odst. 1), technika požární ochrany (§ 11 odst. 2) nebo preventisty požární ochrany (§ 11

²⁶ Nařízení vlády č.361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, §8

²⁷ Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně,

odst. 6) dodržování předpisů o požární ochraně a neprodleně odstraňovat zjištěné závady,

- umožnit orgánu státního požárního dozoru provedení kontroly plnění povinností na úseku požární ochrany, poskytovat mu požadované doklady, dokumentaci a informace vztahující se k zabezpečování požární ochrany v souladu s tímto zákonem a ve stanovených lhůtách splnit jím uložená opatření,
- poskytovat bezúplatně orgánu státního požárního dozoru výrobky nebo vzorky, které jsou nezbytné k provedení požárně technické expertizy ke zjištění příčiny vzniku požáru,
- bezodkladně oznamovat územně příslušnému operačnímu středisku hasičského záchranného sboru kraje každý požár vzniklý při činnostech, které provozují, nebo v prostorách, které vlastní nebo užívají.

4.8 Podmínky ochrany zdraví

Podmínky ochrany zdraví při práci jsou upraveny § 37 zákona o ochraně veřejného zdraví²⁸. S ohledem na uvedené znění zákona vycházíme v péči o ochranu zdraví při práci z kategorizace prací, jejíž správné začlenění má zásadní vliv na zavedení celkového systému BOZP u zaměstnavatele.

4.8.1 Kategorizace prací²⁸

Podle míry výskytu faktorů, které mohou ovlivnit zdraví zaměstnanců, a jejich rizikovosti pro zdraví se práce zařazují do čtyř kategorií. Kritéria, faktory a limity pro zařazení prací do kategorií stanoví prováděcí právní předpis; hodnocení rizika a minimální ochranná opatření stanoví zvláštní právní předpis 33b). Do kategorie se nezařazují práce prováděné na pracovištích staveb prozatímně užívaných ke zkušebnímu provozu, který nepřekročí jeden rok.

O zařazení prací do třetí nebo čtvrté kategorie rozhoduje příslušný orgán ochrany veřejného zdraví, pokud zvláštní právní předpis 33a) nestanoví jinak. Návrh předkládá osoba, která zaměstnává fyzické osoby v pracovněprávních nebo obdobných pracovních vztazích (dále jen "zaměstnavatel"), a to do 30 kalendářních dnů ode dne zahájení výkonu prací. Práce do druhé kategorie zařazuje zaměstnavatel, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak, 33a) a to do 30 kalendářních dnů ode dne zahájení jejich výkonu, změny podmínek odůvodňující zařazení práce do druhé kategorie, nebo do 10 dnů ode dne vykonatelnosti rozhodnutí orgánu ochrany veřejného zdraví vydaného podle odstavce

²⁸ Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, §37

6 písm. c). Ostatní práce na pracovištích zaměstnavatele, které nebyly takto zařazeny, se považují za práce kategorie první.

Zaměstnavatel v návrhu na zařazení práce do kategorie uvede:

- označení práce,
- název a umístění pracoviště, kde je daná práce vykonávána,
- výsledky hodnocení expozice fyzických osob vykonávajících danou práci jednotlivým rozhodujícím faktorům pracovních podmínek v charakteristické směně,
- délku směny; u vícesměnného provozu režim střídání směn,
- návrh kategorie, do které má být práce zařazena,
- počet zaměstnanců vykonávajících danou práci, z toho počet žen,
- opatření přijatá k ochraně zdraví zaměstnanců vykonávajících danou práci.

Zaměstnavatel je povinen neprodleně oznámit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví práce, které zařadil do druhé kategorie, a údaje rozhodné pro toto zařazení.

V případě změny podmínek výkonu práce, která má vliv na její zařazení do kategorie třetí nebo čtvrté, je zaměstnavatel povinen předložit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví návrh a potřebnými náležitostmi.

Na návrh zaměstnavatele nebo z vlastního podnětu je příslušný orgán ochrany veřejného zdraví oprávněn rozhodnout o:

- zařazení práce, o níž má zaměstnavatel za to, že je prací první nebo druhé kategorie, do vyšší kategorie,
- tom, že práce druhé kategorie je prací rizikovou,
- tom, že práce dosud zařazené do třetí nebo čtvrté kategorie již nejsou pracemi této kategorie,
- tom, že práce druhé kategorie již není ve smyslu § 39 odst. 1 prací rizikovou.

Kategorizace prací v ZŠ a MŠ Dolní Heřmanice – viz příloha č. 3

4.8.2 Rizikové práce²⁹

Rizikovou prací, kterou se pro účely tohoto zákona²⁹ rozumí práce, při níž je nebezpečí vzniku nemoci z povolání nebo jiné nemoci související s prací, je práce zařazená do kategorie třetí a čtvrté a dále práce zařazená do kategorie druhé, o níž takto rozhodne příslušný orgán ochrany veřejného zdraví nebo tak stanoví zvláštní právní předpis 33a).

Zaměstnavatel, na jehož pracovištích jsou vykonávány rizikové práce, je povinen jednat podle § 39 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví.

²⁹ Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, §39

5 Pracovní a školní úrazy ve školách a školských zařízeních

Základním předpokladem správné funkce škol a školských zařízení je zajistit bezpečnost a ochranu zdraví při práci a vzdělávání a výchově dětí a žáků. I když vedoucí pracovníci plní svoje povinnosti zaměstnavatele na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a zajišťují spoustu závažných úkolů, které vyplývají především z pracovněprávních, bezpečnostních, hygienických, speciálních školských předpisů a uskutečňují různá opatření ke zvýšení bezpečnosti a ochrany zdraví, nevylučuje se zde možnost vzniku pracovních a školních úrazů. Pokud však k takovéto nepříjemné situaci dojde, je třeba vždy postupovat podle platných právních předpisů.

Problematika pracovních úrazů je řešena zákoníkem práce č. 262/ 2006 Sb., v platném znění (č. 85/2001 Sb., úplné znění, jak vyplývá z pozdějších změn a doplnění), nařízením vlády č. 108/1994 Sb., v platném znění, kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony, nařízením vlády č. 494/2001 Sb., kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu, vyhláškou MF č. 125/1993 Sb., v platném znění, kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, vyhláškou MZd. č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a zatížení společenského uplatnění, v platném znění. Nově byla upravena oblast druhů pracovních úrazů, způsobů evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu a vzor záznamu o úrazu.

Problematika úrazů dětí, žáků a studentů je nově řešena vyhláškou č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů.

Postup při pracovních a školních úrazech je též řešen v čl. 15 Pracovního řádu pro zaměstnance škola školských zařízení (Věstník MŠMT ČR, sešit 5/2001) a čl. 7, 8 a 9 Metodického návodu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v regionálním školství (Věstník MŠMT, sešit 4/1998) a Metodickým pokynem k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a žáků ve školách a školských zařízeních (Věstník MŠMT, sešit 12/2001). Tyto metodické pokyny lze po nabytí účinnosti nové vyhlášky použít jen v těch částech, které nejsou v rozporu s výše uvedenou vyhláškou(4).

5.1 Pracovní úraz a nemoci z povolání

Za pracovní úraz se považuje jakékoliv poškození zdraví nebo smrt, ke kterému došlo u zaměstnance při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Jako pracovní úraz se posuzuje také úraz, který zaměstnanec utrpěl pro plnění pracovních úkolů(5).

Nemoci z povolání – jsou nemoci uvedené ve zvláštním právním předpisu.³⁰

30 Vyhláška č. 342/1997 Sb., ve znění vyhlášky č. 38/2005 Sb., nařízení vlády č. 290/1995 Sb., v platném znění

Druhy pracovních úrazů:

- smrtelné,
- vyžadující hospitalizaci zaměstnance delší než 5 dní,
- s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny,
- bez pracovní neschopnosti nebo s pracovní neschopností 3 kalendářní dny a kratší.

Smrtelným pracovním úrazem je takové poškození zdraví, které způsobilo smrt po úrazu nebo na jehož následky zaměstnanec zemřel nejpozději do 1 roku.

Pracovním úrazem není úraz, který se zaměstnanci stal při cestě do zaměstnání a zpět.

5.1.1 Povinnosti zaměstnavatele při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání

Tyto povinnosti upravuje ustanovení § 105 zákoníku práce³¹.

Pokud dojde k pracovnímu úrazu je zaměstnavatel povinen objasnit příčiny a okolnosti vzniku tohoto úrazu za účasti zaměstnance, pokud to zdravotní stav zaměstnance dovoluje, svědků, a za účasti odborové organizace nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bez vážných důvodů neměnit stav na místě úrazu do doby objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu.

Zaměstnavatel:

- vede v **knize úrazů** evidenci o všech úrazech, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující 3 dny,
- vyhotovuje záznamy³² a vede dokumentaci o všech pracovních úrazech, jejichž následkem došlo ke zranění zaměstnance s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny nebo k úmrtí zaměstnance. Jedno vyhotovení záznamu o úrazu³² předá zaměstnavatel postiženému zaměstnanci a v případě smrtelného pracovního úrazu jeho rodinným příslušníkům,
- je povinen ohlásit pracovní úraz a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím,
- je povinen přijímat opatření proti opakování pracovních úrazů,
- vede evidenci zaměstnanců, u nichž byla uznána nemoc z povolání, která vznikla na jeho pracovištích, a uplatní taková opatření, aby odstranil nebo minimalizoval rizikové faktory, které vyvolávají ohrožení nemocí z povolání nebo nemoc z povolání.

Vláda stanoví nařízením způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu.³¹

31 Zákon 262/2006 Sb. - Zákoník práce

32 Viz příloha č. 4

5.1.2 Způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o pracovním úrazu

Nařízení vlády č. 494/2001 Sb., kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu, ukládá zaměstnavateli povinnosti ohledně způsobu evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu.

Pokud zaměstnavatel vyšetřil příčiny a okolnosti vzniku pracovního úrazu jejichž následkem došlo ke zranění zaměstnance s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny nebo k úmrtí zaměstnance, vyhotoví o tomto záznam o pracovním úrazu a to nejpozději do 5 pracovních dnů po oznámení pracovního úrazu

Zaměstnavatel je povinen ohlásit tyto pracovní úrazy bez zbytečného odkladu:

- státnímu zástupci nebo územně příslušnému útvaru Policie České republiky, nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že v souvislosti s pracovním úrazem byl spáchán trestný čin, a územně příslušnému útvaru Policii České republiky každý smrtelný úraz,
- příslušnému odborovému orgánu nebo zástupci zaměstnanců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, v případě smrtelného úrazu na adresu Českomoravského odborového svazu pracovníků školství, nám. W. Churchilla 2, 113 59 Praha 3,
- zaměstnavateli, který zaměstnance k práci u něho vyslal,
- organizační jednotce příslušné pojišťovny, u které je zaměstnavatel pojištěn pro případ své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu,
- příslušnému inspektorátu bezpečnosti práce³³ (nebo příslušnému obvodnímu báňskému úřadu – při hornických činnostech), - jen u smrtelných úrazů a úrazů vyžadující hospitalizaci zaměstnance delší než 5 dní,
- smrtelné úrazy též příslušné zdravotní pojišťovně³⁴.

Zaměstnavatel je povinen zaslat záznamy o pracovních úrazech za uplynulý kalendářní měsíc nejpozději do pátého dne měsíce následujícího (u smrtelných úrazů nejpozději do pěti pracovních dnů po jeho ohlášení):

- příslušnému inspektorátu bezpečnosti práce (nebo obvodnímu báňskému úřadu – při hornických činnostech),
- příslušné zdravotní pojišťovně,
- jen záznamy smrtelných úrazů též územně příslušnému útvaru Policie České republiky.³⁴

³³ Inspektoráty bezpečnosti práce byly zrušeny zákonem č.25102005 Sb., o inspekci práce, tímto zákonem byly zřízeny oblastní inspektoráty práce, které kromě nově vzniklých kompetencí převzaly i výkon práv a závazků inspektorátů bezpečnosti práce

³⁴ Nařízení vlády č.494/2001 Sb., kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu, ukládá zaměstnavateli povinnosti ohledně způsobu evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu.

5.1.3 Odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání

Odpovědnost zaměstnavatele za škodu vzniklou zaměstnanci pracovním úrazem, pokud škoda vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ní, vyplývá z ustanovení § 366 zákoníku práce³⁵, kde stojí, že zaměstnavatel:

- odpovídá zaměstnanci za škodu vzniklou nemocí z povolání, jestliže zaměstnanec před jejím zjištěním pracoval u zaměstnavatele za podmínek, za nichž vzniká nemoc z povolání, kterou byl postižen,
- je povinen nahradit škodu, i když dodržel povinnosti vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pokud se odpovědnosti zcela nebo zčásti nezproští.

Zaměstnavatel (popř. ten, kdo za škodu odpovídá) se zproští odpovědnosti buď zcela a nebo jen zčásti v případech vymezených v § 367 zákoníku práce.³⁵

Zaměstnavatel:

- se zproští odpovědnosti zcela, prokáže-li, že škoda vznikla tím, že postižený zaměstnanec svým zaviněním porušil právní nebo ostatní předpisy, anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány. Dále v důsledku opilosti postiženého zaměstnance nebo v důsledku zneužití jiných návykových látek a zaměstnavatel nemohl škodě zabránit, a že tyto skutečnosti byly jedinou příčinou škody,
- se zproští odpovědnosti zčásti, prokáže-li, že škoda vznikla tím, že postižený zaměstnanec svým zaviněním porušil právní nebo ostatní předpisy či pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a že tyto skutečnosti byly jednou z příčin škody. Dále proto, že si zaměstnanec počíнал v rozporu s obvyklým způsobem chování tak, že jednal lehkomyšlně, přestože si musel vzhledem ke své kvalifikaci a zkušenostem být vědom, že si může způsobit újmu na zdraví. Za lehkomyšlné jednání není možné považovat běžnou neopatrnost a jednání vyplývající z rizika práce,
- zproští-li se zaměstnavatel odpovědnosti zčásti, určí zaměstnavatel část škody, kterou nese zaměstnanec, podle míry jeho zavinění. Zaměstnavatel však uhradí alespoň jednu třetinu škody,
- se nemůže zprostit odpovědnosti zcela ani zčásti v případě, kdy zaměstnanec utrpěl pracovní úraz při odvracení škody hrozící zaměstnavateli nebo nebezpečí

³⁵ Zákon 262/2006 Sb. - zákoník práce

přímo hrozící životu nebo zdraví, pokud zaměstnanec tento stav úmyslně nevyvolal.³⁶

Na základě ustanovení § 369 zákoníku práce je zaměstnanci, který utrpěl pracovní úraz nebo u něhož byla zjištěna nemoc z povolání, zaměstnavatel povinen v rozsahu, ve kterém za škodu odpovídá, poskytnout náhradu za:

- ztrátu na výdělků (což je rozdíl mezi vyplacenými nemocenskými dávkami a průměrnou mzdou), (blíže upravují § 370 a § 371 zákoníku práce),
- bolest a ztížení společenského uplatnění, (vyplácí se na základě vystaveného lékařského posudku, (blíže upravuje § 372 zákoníku práce),
- účelně vynaložené náklady spojené s léčením (např. cesta rodiny poškozeného pracovníka za ním do zdravotnického zařízení, zvýšené náklady na stravu), (blíže upravuje § 373 zákoníku práce),
- věcnou škodu (poškozené oblečení, hodinky, škoda na motorovém vozidle pokud bylo použito se souhlasem zaměstnavatele).

Způsob a výši náhrady škody je zaměstnavatel povinen projednat bez zbytečného odkladu s odborovou organizací a se zaměstnancem.³⁷

5.2 Školní úraz

Úrazem dítěte, žáka a studenta (dále školní úraz) je úraz, který se stal dětem, žákům nebo studentům při vzdělávání a sním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb. Účástí na výchovné a vzdělávací činnosti školy je pobyt žáka při výchovné a vzdělávací práci školy nebo školského zařízení od vstupu žáka do prostor školy nebo výchovného zařízení až do odchodu z nich a každá činnost, vyplývající z přímé souvislosti s vyučováním a výchovnou činností konanými ve škole, školském zařízení nebo i mimo ně, pokud jsou organizovány školou nebo školským zařízením. Za přímou souvislost s výchovou a vyučovací činností školy se považuje zejména:

- pobyt žáka ve škole nebo školském zařízení v době, kdy je konán dozor nad žáky podle příslušného rozvrhu dozorů nad žáky,
- práce žáků v dílně, na školním pozemku, v laboratořích a při předepsaném praktickém výcviku,
- pobyt žáků na hřišti při povinné tělesné a dopravní výchově, volných hrách dětí v mateřských školách,
- účast na vycházkách, výletech, zájezdech, putování, koupání, exkurzích, plaveckých výcvicích organizovaných školou nebo školským zařízením a uskutečňovaných za příslušného dozoru.

³⁶ Zákon 262/2006 Sb. - zákoník práce, § 368

³⁷ Zákon 262/2006 Sb. - zákoník práce, § 369

Za úraz žáka nebo studenta se nepovažuje úraz, který se žáku či studentu přihodil na cestě do školy a zpět.(4)

Druhy úrazů dětí, žáků a studentů (školních úrazů):

- úrazy, které nezpůsobily nepřítomnost dítěte, žáka nebo studenta ve škole
- úrazy, které způsobily nepřítomnost dítěte, žáka nebo studentce škole
- úrazy, smrtelné.

Za smrtelný úraz dítěte, žáka nebo studenta se nově považuje takové poškození zdraví, které způsobilo dítěti, žáku nebo studentovi smrt po úrazu nebo na jehož následky zemřel nejpozději do jednoho roku od vzniku úrazu.(4)

5.2.1 Kniha úrazů³⁸

- má stanoveno vždy svoje místo tak, aby byla za všech okolností zabezpečena možnost zápisu o vzniklých úrazech,
- vedoucí pracovníci školy nebo školského zařízení zapisují do knihy úrazů všechna zranění, ke kterým v objektu školy nebo školského zařízení došlo a bylo jim oznámeno. Každý žák, student je povinen nahlásit příslušnému pedagogickému pracovníkovi (učiteli aj.) svůj úraz, pokud mu to jeho zdravotní stav dovolí a úraz jiné osoby, jehož byl svědkem, a spolupracovat při vyšetřování jeho příčin,
- obsahuje tyto údaje:
 - pořadové číslo úrazu,
 - jméno, popřípadě jména, příjmení a datum narození zraněného,
 - popis úrazu,
 - popis události, při které k úrazu došlo, včetně údaje o datu a místě události,
 - zda a kým byl úraz ošetřen,
 - datum, hodina a místo úrazu,
 - podpis zaměstnance právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení, který provedl zápis do knihy úrazů,
 - další údaje, pokud jsou potřebné k sepsání záznamu o úrazu.

V knize úrazů se vede evidence všech úrazů dětí, žáků a studentů, i když jimi nebyla způsobena nepřítomnost ve vyučování. Zápis se provede nejpozději do 24 hodin od okamžiku, kdy se škola nebo školské zařízení o úrazu dozví.

³⁸ Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, Sběrka zákonů, ročník 2005, částka 17

5.2.2 Evidence, hlášení a zasílání záznamu o školním úrazu

Ze školského zákona³⁹, § 29, odst. 3 vyplývá, že ministerstvo stanoví vyhláškou způsob evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, jimž se záznam o úrazu odesílá.

Tuto problematiku řeší **vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů, dětí a studentů**

Škola nebo školské zařízení je povinna ohlásit školní úraz nezletilého bez zbytečného odkladu:

- jeho zákonnému zástupci,
- místně příslušnému orgánu Policie České republiky (nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že v souvislosti s úrazem byl spáchán trestný čin nebo přešestupěk, nebo jedná-li se o smrtelný úraz),
- pojišťovně, u které je škola nebo školské zařízení pojištěno pro případ odpovědnosti za škodu vzniklou na životě a zdraví dětí, žáků a studentů, (pokud má škola takové pojištění sjednáno),
- příslušnému inspektorátu bezpečnosti práce – pouze v případě úrazů, k nimž došlo při praktickém vyučování žáků středních škol nebo praktické přípravě studentů vyšších odborných škol.

Záznam o úrazu dítěte, žáka nebo studenta se vyhotovuje vždy na novém formuláři,⁴⁰ a to v případě, že se jedná o úraz dítěte, žáka nebo studenta, jehož důsledkem byla:

- nepřítomnost dítěte, žáka nebo studenta (délku nepřítomnosti vyhláška neuvádí),
- smrtelný úraz,
- pravděpodobnost, že dítěti, žáku nebo studentovi bude poskytnuta náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění,
- a na žádost zákonného zástupce nezletilého dítěte nebo žáka, zletilého žáka nebo studenta, nebo následujících orgánů: zřizovatele, zdravotní pojišťovny dítěte, žáka nebo studenta, příslušného inspektorátu České školní inspekce nebo místně příslušného útvaru Policie České republiky.

Jedno vyhotovení záznamu o úrazu předá škola nebo školské zařízení zletilému žákovi nebo studentovi, v případě nezletilého dítěte nebo žáka jeho zákonnému zástupci. Jeden výtisk si ponechá škola nebo školské zařízení.

Pouze v případě, že záznam o úrazu byl sepsán z důvodů nepřítomnosti dítěte, žáka nebo studenta nebo pravděpodobnosti, že dítěti, žáku nebo studentu bude poskytnuta náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění, se záznam o úrazu zasílá za uplynulý kalendářní měsíc do pátého dne měsíce následujícího:

- zřizovateli,

³⁹ Zákon 561/2004 Sb. - Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání

⁴⁰ Příloha č.5

- zdravotní pojišťovně dítěte, žáka nebo studenta,
- příslušnému inspektorátu České školní inspekce.

Záznam o smrtelném úrazu zasílá škola nebo školské zařízení do pěti pracovních dnů po podání hlášení:

- zřizovateli,
- zdravotní pojišťovně dítěte, žáka nebo studenta,
- příslušnému inspektorátu České školní inspekce,
- místně příslušnému útvaru Policie České republiky.

5.2.3 Odškodňování školních úrazů

V zákoníku práce je odpovědnost za škodu žáků studentů upravena následovně⁴¹:

- Žáci střední školy, konzervatoře a jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky nebo studenti vyšší odborné školy odpovídají právnické osobě, která vykonává činnost dané školy nebo školského zařízení nebo právnické nebo fyzické osobě, na jejichž pracovištích se uskutečňuje praktické vyučování, za škodu, kterou jí způsobili při teoretickém nebo praktickém vyučování anebo v přímé souvislosti s ním. Pokud ke škodě došlo při výchově mimo vyučování ve školském zařízení nebo v přímé souvislosti s ní, odpovídají žáci nebo studenti za škodu právnické osobě, která vykonává činnost tohoto školského zařízení. Studenti vysokých škol odpovídají vysoké škole za škodu, kterou jí způsobili při studiu nebo praxi ve studijním programu uskutečňovaném vysokou školou nebo v přímé souvislosti s nimi. Pokud ke škodě došlo při studiu nebo praxi nebo v přímé souvislosti s nimi u jiné právnické osoby nebo fyzické osoby, odpovídají studenti právnické nebo fyzické osobě, u níž se studium nebo praxe uskutečňovaly.
- Za škodu, která vznikla žákům základních škol a základních uměleckých škol při vyučování nebo v přímé souvislosti s ní, odpovídá právnická osoba vykonávající činnost dané školy; při výchově mimo vyučování ve školském zařízení nebo v přímé souvislosti s ní odpovídá za škodu právnická osoba, která vykonává činnost daného školského zařízení.
- Příslušná právnická osoba, která vykonává činnost školy odpovídá žákům středních škol, konzervatořím a jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky a studentům vyšších odborných škol za škodu, která jim vznikla porušením právních povinností nebo úrazem při teoretickém a praktickém vyučování ve škole nebo v přímé souvislosti s ní. Došlo-li ke škodě při praktickém vyučování u právnické nebo fyzické

⁴¹ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, § 391

osoby nebo v přímé souvislosti s ní, odpovídá za škodu právnická nebo fyzická osoba, u níž se praktické vyučování uskutečňovalo. Došlo-li ke škodě při výchově mimo vyučování ve školském zařízení nebo v přímé souvislosti s ní, odpovídá za škodu právnická osoba vykonávající činnost daného školského zařízení. Vykonává-li činnost školy nebo školského zařízení organizační složka státu nebo její součást, odpovídá za škodu jménem státu tato organizační složka státu.

- Příslušná vysoká škola odpovídá studentům vysokých škol za škodu, která jim vznikla porušením právních povinností nebo úrazem při studiu nebo praxi ve studijním programu uskutečňovaném vysokou školou nebo v přímé souvislosti s nimi. Pokud ke škodě došlo při studiu nebo praxi nebo v přímé souvislosti s nimi u jiné právnické osoby nebo fyzické osoby, odpovídá právnická nebo fyzická osoba, u níž se studium nebo praxe uskutečňovaly.
- Příslušná právnická osoba, která vykonává činnost školského zařízení odpovídá fyzické osobě s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou a fyzickým osobám v preventivně výchovné péči za škodu, která jim vznikla porušením právních povinností nebo úrazem při uskutečňování této činnosti nebo v přímé souvislosti s ní.

Úprava odpovědnosti za škodu podle zákoníku práce se netýká dětí mateřských škol. Na tyto se vztahuje úprava občanského zákoníku, ustanovení o zvláštní odpovědnosti za škodu způsobenou těmi kteří nemohou posoudit následky svého jednání. Jedná se o subjektivní odpovědnost, tedy odpovědnost za zavinění, tzn. že pokud ten, kdo byl povinen vykonávat nad dítětem dohled, prokáže, že svou povinnost nezanedbal, nebude odpovědný.⁽³⁾

5.2.4 Dohled nad žáky jako prevence úrazů

Dohled nad žáky k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků ve školách a školských zařízeních je stanoven v pracovním řádu pro zaměstnance škol a školských zařízení⁴².

Provádění dohledu nad žáky určuje ředitel školy nebo školského zařízení. Při vykonávání dohledu se vychází z konkrétních podmínek a činností, je brán zřetel na věk žáků, jejich rozumové vyspělosti, dopravním a jiným rizikům.

Dohled může vykonávat pedagogický pracovník nebo jiný zletilý zaměstnanec školy nebo školského zařízení, jestliže byl o výkonu dohledu řádně poučen.

Dohled nad žáky se vykonává zejména ve škole před vyučováním, o přestávkách mezi vyučovacími hodinami, při přecházení žáků mezi budovami do zařízení školního stravování a do školní družiny. Dohled začíná 15 minut před začátkem dopoledního vyučování

⁴² Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí,

a 15 minut před začátkem odpoledního vyučování a končí nejdříve ukončením výchovy a vzdělávání.

Podle pokynů ředitele je dohled vykonáván i mimo školu při akcích organizovaných školou (např. školních výletech, kurzech, exkurzích, při plaveckém výcviku, při účasti na soutěžích, přehlídkách a jiných akcích organizovaných školou či školským zařízením).

6 Hodnocení rizika jako základní předpoklad zvládnutí problematiky bezpečnosti práce u zaměstnavatele

V současné době je v České republice postaven systém zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na hodnocení rizik. Jedná se o splnění povinností vyplývajících pro zaměstnavatele ze dvou základních právních předpisů, a to zákoníku práce⁴³ a zákona o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci⁴⁴.

Zákoník práce vymezuje, mimo jiné, povinnosti zaměstnavatele na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství na podmínky České republiky a upravuje v návaznosti na zákoník práce další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích při zajištění BOZP a při činnostech nebo při poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy.

Stěžejním bodem je s ohledem na výše uvedený zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci pro malého zaměstnavatele způsob zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. To platí i pro školy a školská zařízení, jimž je tato příručka určena. Zaměstnává-li zaměstnavatel nejvýše 25 zaměstnanců, zajišťuje úkoly v prevenci rizik sám, má-li k tomu potřebné znalosti. Jinak je povinen zajistit tyto úkoly odborně způsobilým zaměstnancem, kterého zaměstnává v pracovněprávním vztahu. Nemá-li takového zaměstnance, je povinen zajistit je jinou odborně způsobilou osobou. Rozsah potřebných znalostí, který musí zaměstnavatel mít v oblasti BOZP, aby mohl tuto činnost zajišťovat sám, nedefinuje žádný předpis. Už proto by měl mít ředitel školy (školského zařízení), který se dá cestou vlastního hodnocení rizik nebo si pro danou činnost sjedná osobu s potřebnou odbornou způsobilostí, všeobecný přehled o způsobu (metodách) hodnocení rizik. Jeho odpovědnost za dosažený výsledek je totiž zákonem jasně určena.

Mezi uznávané metody hodnocení rizik například patří:

Bezpečnostní prohlídka

Tu provádí zkušený pracovník a určují se při ní možná nebezpečí. Je preferovaná spíše u technických zařízení. U stávajících zařízení se prakticky jedná o fyzickou prohlídku zařízení. V případě nových zařízení se jedná již o posuzování technické dokumentace ještě před vlastním porízením. Z výsledného posudku vyplývá, zda a případně jaké nebezpečí pro zaměstnance představuje posuzovaný předmět (zařízení, objekt, atd.)

⁴³ zákon 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů

⁴⁴ zákon 309/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Kontrolní seznam (Checklist)

Podle předem vypracovaného kontrolního seznamu (např. odbornou firmou), ve kterém jsou uvedeny typické nebezpečné látky anebo potenciální zdroje nehod se identifikuje nebezpečí. K vytvoření kontrolního seznamu je třeba definovat požadavky předpisů a norem, na jejichž základě je pak vytvořen soubor otázek. Většinou jsou kontrolní seznamy značně podrobné a jsou koncipovány tak, aby s jejich pomocí bylo možno posoudit shodu stavu systému s předpisy a normami. Kompletní kontrolní seznam obsahuje u každé otázky možnosti vyjádření ano – ne. Nevýhodou kontrolního seznamu je skutečnost, že svádí k mechanickému přístupu bez uvažování dalších možných alternativ a souvislostí. Kontrolní seznamy jsou rovněž limitovány zkušenostmi autorů. Je proto důležité, aby je vytvářeli pracovníci s praxí, s odbornými zkušenostmi a znalostmi. Identifikace nebezpečí pomocí kontrolních seznamů je rychlá a snadná a může být použita v kterékoliv fázi života systému. Výhodou užití kontrolního seznamu pro identifikaci nebezpečí je jeho snadná použitelnost i pro méně zkušené pracovníky.

Metoda „WHAT – IF“ (Co se stane, když...)

Metoda „What - if“ je založena na brainstormingu, při kterém kvalifikovaný pracovní tým (dobře seznámený se zkoumaným procesem) prověřuje formou dotazů a odpovědí neočekávané události, které se mohou v procesu vyskytnout. Formulované dotazy začínají charakteristickým „What – if“ (Co se stane, když ...?). Identifikace možných selhání a jejich následků se uskutečňuje formou tvořivých pracovních porad.

Metoda relativní prioritizace rizik

Relativní prioritizace je analytickým postupem. Hodnocení rizik je prováděno na základě číselných vyjádření, která představují relativní úroveň významnosti, kterou analytik přiřazuje každému zdroji rizika. Může být stejně dobře použita při posuzování stávajících nebo nakupovaných zařízení. Stejně dobře ale umožní posouzení a porovnání rizik různých provozních operací, činností a procesů. Je jednoduše definovanou analytickou metodou, se kterou si dokáže poradit i málo zkušený pracovník. Metody relativní prioritizace rizik jsou založeny v podstatě na třech otázkách:

Co se může stát?

Jak je pravděpodobné, že se to stane?

Jaké to může mít následky?

Z výše uvedených metod lze pro potřeby malých škol a školských zařízení doporučit metodu čtvrtou popřípadě druhou. V obou případech se jedná o metody rychlé, poměrně přesné vzhledem k charakteru posuzovaného objektu (malé škole, školskému zařízení) a především zvládnutelné i laikem.

Konečný výsledek hodnocení rizik, tedy jasně posloupně seřazený přehled zjištěných rizik, se stává „základním kamenem“ pro vybudování jasného, přehledného a především relevantního systému řízení rizik a systému zajištění BOZP u konkrétního zaměstnavatele.

Z praktického hlediska je vhodné vzít v malých školách a školských zařízeních při hodnocení rizik ohrožení života a zdraví zaměstnanců a žáků v úvahu také statistické údaje úrazovosti v obdobných zařízeních. Malý počet zaměstnanců a žáků by v praxi výsledné hodnocení rizik negativně zkreslil.

Závěr

V závěru bakalářské práce, jejímž cílem bylo vytvořit metodickou příručku jako pomoc vedoucím pracovníkům při zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci, dětí při předškolním vzdělávání a žáků při základním vzdělávání, přináším shrnutí (doporučení) pro vedoucí pracovníky škol a školských zařízení pro oblast bezpečnosti práce ochrany zdraví. Vycházím přitom z platné legislativy, poznatků získaných od ředitelů škol (viz. kapitola 4) v Rudě, Velkém Meziříčí a Tasově, studia odborné literatury a konzultací se specialisty pro tuto oblast.

Na co by tedy měl ředitel školy zaměřit svoji pozornost především? Určitě to bude:

- zdravotní způsobilosti zaměstnanců k výkonu daného povolání,
- odborné způsobilosti zaměstnanců pro výkon určitého druhu práce,
- bezvadný stav pracovišť,
- bezvadný stav používaných technických zařízení,
- školení zaměstnanců o bezpečnosti práce (vhodné poučení žáků o bezpečnosti práce),
- organizaci práce (jak výuky, tak podpůrných procesů),
- používání osobních ochranných pracovních pomůcek,
- přijímání vhodných preventivních opatření v případě vzniku mimořádných situací (úrazy, poruchy atd.).
- dohled nad dětmi a žáky - jako prevence úrazů

Jedná se o – obrazně řečeno – pilíře, na kterých je možné celý systém bezpečnosti práce postavit. Zkušenosti z praxe a rozborů pracovní a školní úrazovosti prokazují, že opravdu vážné případy mimořádných událostí jsou výsledkem zanedbání hned několika povinností v oblasti bezpečnosti práce současně. A to jak ze strany zaměstnavatele, tak ze strany samotných zaměstnanců (žáků). Tyto události jsou výsledkem zborcení nebo dokonce absence hned několika pilířů bezpečnosti. Jedná se například o kombinaci špatné organizace práce s nekvalifikovaným personálem, práce neproškolených pracovníků (laiků) na nevyhovujícím pracovišti, popřípadě práce bez ochranných pracovních pomůcek na nebezpečném (nevyhovujícím) technickém zařízení. V případě žáků je to například nevhodně organizovaná výuka v kombinaci s nevyhovujícím stavem používaných školních pomůcek.

Pokud tedy ředitel školy zajistí, že bude probíhat výuka, či další podpůrné procesy na pracovištích, které jsou bez závad a jsou plně vybavena technickým zařízením v dobrém stavu, pouze zdravotně a odborně způsobilými zaměstnanci, kteří budou pro dané činnosti řádně vyškolení, budou používat vhodné osobní ochranné pracovní pomůcky a budou dodržovat předem stanovené pracovní postupy (organizaci práce), lze reálně očekávat,

že na jemu podřízených pracovištích nedojde k žádným mimořádným událostem. To platí přiměřeně i pro žáky.

Reálně uvažující člověk musí připustit, že bude vždy docházet k nejrůznějším selháním, která budou mít za následek například úraz zaměstnance či žáka. S touto realitou je nutné se smířit. Žádný vedoucí zaměstnanec by ale neměl dopustit, aby selhal celkový systém. Neměl by připustit, aby byl podloměn více jak jeden z pilířů bezpečnosti. Jen tak může naplnit poslání, které se od vedoucího pracovníka na pozici ředitele školy očekává. Z praktického hlediska chci na závěr této kapitoly připomenout, co přesně výše uvedené „pilíře bezpečnosti práce“ znamenají:

Zdravotní způsobilosti zaměstnanců k výkonu daného povolání

Vedoucí pracovník musí být schopen prokázat, že jsou jeho podřízení zdravotně způsobilí vykonávat práce, které jim přiděluje. Splnění této povinnosti prokazujeme výsledkem vstupní (popřípadě preventivní) lékařské prohlídky.

Odborné způsobilosti zaměstnanců pro výkon určitého druhu práce

Prací, ke které je podle platné legislativy potřebná zvláštní odborná způsobilost (například topič v plynové kotelně), může být pověřen pouze odborně způsobilý (vyškolený) zaměstnanec.

Bezvadný stav pracovišť

Objekty a budovy, v nichž je prováděna pracovní činnost a organizována výuka musí po stránce stavební a stránce technického korespondovat s požadavky právních předpisů. Musí být řádně větrány, vytápěny, osvětleny, musí být řádně prováděny revize plynových a elektrických instalací a hromosvodů a musí být řádně uklizeny a udržovány.

Bezvadný stav používaných technických zařízení

Kancelářská technika, tělocvičné nářadí a další technické vybavení budov musí být řádně kontrolováno a revidováno. Musí existovat průkazná dokumentace o provedených opravách, kontrolách a revizích.

Školení zaměstnanců o bezpečnosti práce (vhodné poučení žáků o bezpečnosti práce)

Zaměstnanci a žáci musí být řádně poučeni o možných rizicích, která je mohou v souvislosti s výkonem práce a výukou potkat a dále o preventivních opatřeních a postupech, která tato rizika snižují na přijatelnou úroveň.

Organizaci práce (jak výuky, tak podpůrných procesů)

Dění ve škole musí být v souladu se školním řádem a dalšími organizačními pokyny. Sem patří především dohled nad žáky, organizace škol v přírodě, školních výletů a exkurzí. Nesmíme ale opomenout například situace, kdy jsou ve škole prováděny například servisní práce a opravy, které zajišťuje dodavatelská firma. V těchto případech je nutné písemně stanovit, jak bude zajištěna vzájemná bezpečnost v průběhu těchto prací.

Používání osobních ochranných pracovních pomůcek

Zaměstnavatel musí stanovit, rozsah a druh osobních ochranných pracovních pomůcek, které musí zaměstnanci a žáci při práci používat. Zaměstnavatel (vedoucí pracovník) musí také trvale kontrolovat, zda zaměstnanci (žáci) tyto pomůcky při práci (výuce) používají.

Přijímání vhodných preventivních opatření v případě vzniku mimořádných situací

Zaměstnavatel musí reagovat včas a dostatečné míře na každou mimořádnou událost, ke které dojde (úraz, havarijní stav technického zařízení). Je také vhodné reagovat na události, ke kterým dojde ve srovnatelných zařízeních, o kterých se dozví. Dojde-li například k události, že ve škole „A“ došlo k poranění žáka při výuce tělesné výchovy pádem fotbalové přenosné branky, je vhodné prověřit, jestli ke stejné události nemůže dojít ve škole „B“.

Seznam použité literatury a pramenů

1. Bezpečnost a hygiena práce – Mimořádné vydání pro podnikatele. Praha. 1992
2. ČERNÁ, L., BRÁCHA, J., MAREK, V., KOCIÁN, J. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci ve školách a školských zařízeních*. 1. vyd. Brno: MŠMT ČR ve spolupráci s IVBP v Brně, 2002. ISBN 80-85022-29-X
3. JABŮRKOVÁ, V., VLČKOVÁ, V. *Pedagogický pracovník mezi paragrafy*. 1. vyd. Olomouc: Hanex, 2005. 135 s. ISBN 80-85783-55-X
4. KLOUB, J. *Bezpečnost práce v regionálním školství*. 1.vyd. Praha: ASPI, 2005. 112 s. ISBN 80-7357-065-3
5. LOCHMANOVÁ, L.; MAZAL, F. *Učitel tělesné výchovy mezi paragrafy*. 1. vyd. Olomouc: Hanex, 1998. 107 s. ISBN 80-85783-21-5
6. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 158. publikace Praha: Portál, 1995. 292 s. ISBN 80-7178-029-4.
7. ROMANĚNKO, J., SKÁCELÍK, P., a kolektiv *Legislativa BOZP ve školství*. Praha: SONDY, 2008. 403 s. ISBN 978-80-868-46-26-2
8. Zákon č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
9. Zákon č. 262/2006 Sb. Zákoník práce, Sbírka zákonů ročník 2006, částka 84
10. Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci) , Sbírka zákonů, ročník 2006, částka 96
11. Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, Sbírka zákonů, ročník 2000, částka 74
12. Nařízení vlády 361/2007, kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci
13. Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, č. 37 014/2005-25, ze dne 22. prosince 2005, Věstník MŠMT, ročník 2006, sešit 2
14. Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, Sbírka zákonů ročník 2005, částka 17
15. Vyhláška I.č. 20/1989 Sb. - Úmluva o bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí č. 155
16. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku čl.28 - 29 a 31

17. Zákon č. 251/2005 Sb. o inspekci práce
18. Poradce Veřejné Správy, č. 9/2009 str. 53
19. Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, v plném znění
20. USNESENÍ předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
21. E-mail noviny pro bezpečnost práce a požární ochranu, listopad 2009, ISSN 1214-2352
22. Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, Sbírka zákonů, ročník 2006
23. Vyhlášky č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, Sbírka zákonů 2009, částka 81, § 21
24. Nařízení vlády č. 21/2003, kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky, ze dne 9. prosince 2002.
25. Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně
26. Vyhláška č. 342/1997 Sb., ve znění vyhlášky č. 38/2005 Sb., nařízení vlády č. 290/1995 Sb., v platném znění
27. Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, §37
28. Nařízení vlády č. 494/2001 Sb., kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu, ukládá zaměstnavateli povinnosti ohledně způsobu evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu
29. Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí
30. Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů

Přílohy

Seznam použitých příloh:

Příloha č. 1 - Osnova vstupního školení o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci pro zaměstnance ZŠ a MŠ Dolní Heřmanice + Test znalosti v oblasti BOZP pro provozní zaměstnance + Test znalosti v oblasti BOZP pro pedagogické zaměstnance

Příloha č. 2 - Osnova poučení pro žáky

Příloha č. 3 - Návrh kategorizace prací

Příloha č. 4 - Záznam o pracovním úrazu

Příloha č. 5 - Záznam o školním úrazu

Příloha č. 6 – Informace pro žáky z hlediska BOZP a PO

Příloha č. 7 – Informace pro děti z hlediska BOZP a PO

Příloha č. 1

Osнова vstupního školení o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci pro zaměstnance ZŠ a MŠ Dolní Heřmanice

Cíl školení: Seznámit nově nastupujícího zaměstnance se způsobem zajištění BOZP a PO v ZŠ a MŠ Dolní Heřmanice s ohledem možného ohrožení při práci je nový zaměstnanec seznámen především s riziky ohrožení zdraví na pracovišti, systémem zajišťování bezpečnosti práce, požární ochrany, s vnitřními předpisy pro tyto oblasti a kategorií prací, kterou bude vykonávat.

Ověření vědomostí: osobním pohovorem

- 1) **Aktuální stav BOZP a PO v ZŠ a MŠ Dolní Heřmanice, aktuální stav pracovní úrazovosti**
- 2) **Předpisy k BOZP a PO**
 - výklad pojmu bezpečnostní předpis,
 - dělení bezpečnostních předpisů,
 - závaznost bezpečnostních předpisů,
 - vzájemná nadřazenost bezpečnostních předpisů.
- 3) **Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon č. 2/1993 Sb., čl.31 - právo občanů na ochranu zdraví.**
- 4) **Základní podmínky v oblasti bezpečnosti práce zákon 262/2006 Sb. zákoník práce v platném znění
zaměstnanci:**
 - a) práva a povinnosti zaměstnanců - § 106,
 - b) účast zaměstnanců na řešení otázek BOZP - § 108,
 - c) práce přesčas a noční práce - §§ 78, 90, 93,
 - d) kontrola odborovými orgány, prověrky BOZP - § 108,
 - e) pracovní podmínky zaměstnanců § 224,
 - f) pracovní podmínky zaměstnankyň §§ 228 a 239
 - g) pracovní podmínky mladistvých §§ 244-247
 - h) povinnosti zaměstnanců § 301,

Informativně podle druhu vykonávané práce a zařazení na funkci.

Povinnosti zaměstnavatele

- a) § 37, odst. 5 – seznámení s předpisy k BOZP
- b) § 101, 102 - předcházení ohrožení života a zdraví při práci,
- c) § 103 - povinnosti zaměstnavatele,
- d) § 104 – osobní ochranné pracovní pomůcky,
- e) § 105 – povinnosti při pracovních úrazech,

Povinnosti vedoucích zaměstnanců

§ 302

- 5) **Kontrola dodržování zásad BOZP a kontrola odborových orgánů.**
 - Státní dozor nad bezpečností práce - stručný komentář k zákonu o inspekci práce č. 251/2005 Sb. v patném znění
- 6) **Kontrola dodržování zásad BOZP a PO vyučujícími.**
- 7) **Charakteristika identifikovaných a zhodnocených rizik**
 - systém vyhledávání rizik,

- seznámení se zjištěnými riziky na pracovištích,
- kontrola a řízení rizik,
- ochrana zaměstnanců u rizik.,

8) Pracovní prostředí, hygiena práce, kategorizace prací.

- Nařízení vlády 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci.
- Vyhláška 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií.
 - Rozdělení prací podle kategorií,
 - Povinnosti zaměstnavatele spojené se zařazováním prací do kategorií,
 - Podrobné vysvětlení problematiky
- Rizikové práce (zákon 258/2000 Sb. v platném znění)
 - výklad pojmu riziková práce,
 - povinnosti zaměstnavatele k zaměstnancům zařazených na rizikové práce,

9) Seznámení se způsobem zajišťování BOZP a PO v zaměstnavatele.

10) Vstupní a preventivní lékařské prohlídky - zdravotní způsobilost

- povinnost podrobit se lékařským preventivním prohlídkám v rámci závodní preventivní péče (zákoník práce, směrnice MZd č. 49/1967 Věstníku MZd o posuzování zdravotní způsobilosti k práci - §§ 12,13,14)
- vyloučení závodní zdravotní služby ze svobodné volby lékaře (zákon č. 48/1997 Sb. v platném znění - § 11 odst. 1 písm. b).

11) Pracovní úrazy a školní úrazy

- výklad pojmů pracovní úraz a školní úraz,
- evidence pracovních úrazů a školních úrazů,
- povinnosti právnických osob vyplývající z nařízení vlády č. 494/2001 Sb.,
- povinnosti právnických osob vyplývající z vyhlášky 64/2005 Sb.

12) Odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání

- odpovědnost za škodu, zproštění zaměstnavatele dle ZP,
- nároky postiženého úrazem (žáka, zaměstnance),
- bolestné a ztížené spol. uplatnění - vyhl. č. 440/2001 Sb.,
- zákonné pojištění zaměstnavatele dle vyhl. MV č. 125/1993 Sb. v platném znění

13) Práce zakázané ženám a mladistvým - vyhláška 288/2003 Sb. v platném znění

- obsah vyhlášky,
- aplikace vyhlášky na podmínky ZŠ.

14) Osobní ochranné pracovní prostředky - používání OOPP (organizační směrnice pro přidělování OOPP v ZŠ)

- vyhodnocení rizik na pracovišti,
- nařízení vlády č. 495/2001 Sb.,
- přidělování OOPP,
- používání OOPP,
- péče o OOPP

15) Základní požadavky k zajištění BOZP u vyhrazených technických zařízení (rámcové seznámení s vyhláškami 18/79 Sb. ve znění vyhl. 551/90 Sb., 19/79 Sb. ve znění 552/90 Sb., 20/79 Sb. ve znění 553/90 Sb., 21/79 Sb. ve znění 554/90 Sb. - ve znění nařízení vlády č. 352/2000 Sb.).

16) Bezpečné používání náradí, kancelářské techniky a elektrospotřebičů.

- seznámení s návody výrobců,
- požadavky na bezpečnost

19) Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.

- obsah předpisu,
- výklad k nejdůležitějším ustanovení

20) Obsluha a práce na elektrických zařízeních podle ČSN EN 50110-1 (343100), předpisy pro zacházení s el. zařízením při požárech a zátopách - ČSN 343085, poskytování první pomoci při úrazu el. proudem)

- osoba odpovědná za elektrická zařízení
- vedoucí práce
- činnost a pobyt osob v blízkostí el. zařízení,
- vypnutí a zajištění vypnutého stavu el. zařízení,
- práce v blízkostí el. zařízení,
- práce mimo dosah el. zařízení,
- zakázaná činnost v dosahu el. zařízení

(Školení, jehož cílem je získání kvalifikace podle §3 vyhl.50/78 Sb.)

21) Školení o požární ochraně zaměstnanců (podle schváleného tematického plánu pro školení zaměstnanců o PO).

22) První pomoc při úrazech.

- nejdůležitější zásady při poskytování první pomoci,
- první pomoc při úrazu elektřinou,
- první pomoc při krvácení,
- první pomoc při bezvědomí a šoku,
- první pomoc při zlomeninách,
- první pomoc při popálení

Školení doplněno instruktážním filmem s tematikou poskytování první pomoci.

23) Lékárničky první pomoci

24) Konkrétní seznámení s pracovištěm (upozornění na uzávěry médií, rozmístění hasicích přístrojů, umístění lékárničky, označením únikových východů)

25) Ověření vědomostí formou dotazů na školené.

V

dne

Zpracoval:

Test znalosti v oblasti BOZP pro provozní zaměstnance Datum:

Jméno, příjmení:	Funkce:	Podpis:
------------------	---------	---------

1) Na které osoby se vztahuje povinnost zaměstnavatele při zajišťování péče o BOZP?		9) Zákon 309/2006 Sb., je:	
a	na všechny osoby, které se s jeho vědomím zdržují na jeho pracovištích	a	zákon o kouření a alkoholu (zkrácený název)
b	na zaměstnance, kteří u něho pracují v pracovním poměru	b	zákon o péči o zdraví lidu
c	na zaměstnance pracující na základně pracovní smlouvy nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr	c	zákon o poskytování služeb a činností v oblasti BOZP (zkrácený název)
2) Traumatologický plán je:		10) Pracovníkem stravovacích provozů:	
a	návod na zajišťování dozoru při školních výletech	a	musí mít kvalifikaci šéfkuchaře a jazykovou zkoušku z angličtiny
b	návod k zjišťování zda zaměstnanec nepožil alkohol	b	může být kdokoliv bez ohledu na vzdělání a zdravotní způsobilost
c	návod na zajišťování a poskytování první pomoci	c	musí mít zdravotní průkaz a být vyučen nebo zaučen a seznámen s obsluhou strojů
3) Pedagogický dozor může konat:		11) Informovat zaměstnance o tom, do jaké kategorie byla jim vykonávaná práce zařazena má:	
a	pouze osoba s pedagogickým vzděláním	a	příslušný orgán ochrany veřejného zdraví
b	každá osoba přítomna na škole či mimo školu (výlety apod.)	b	Zaměstnavatel
c	mimo pedagoga i osoba, která je v pracovním právním vztahu ke škole a způsobilá k úkonům	c	místně příslušná klinika chorob
4) Zákaz požívání alkoholických nápojů se vztahuje na zaměstnance:		12) Jaký prvořadý cíl mají opatření uplatňovaná zaměstnavatelem v zájmu prevence rizik?	
a	kterému zaměstnavatel poskytl pro důležité osobní překážky v práci pracovní volno s náhradou mzdy	a	vytvářet podmínky pro vhodnou organizaci bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
b	u něhož je požívání alkoholických nápojů s plněním pracovních úkolů obvykle spojeno	b	předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik
c	který se v pracovní době nachází mimo pracoviště zaměstnavatele	c	předcházet případům mimořádných událostí, jako jsou havárie, požáry a jiná vážná nebezpečí
5) Kdy je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky?		13) Nedílnou a trvalou součástí kvalifikačních předpokladů zaměstnance pro výkon práce je:	
a	požádá-li o ně zaměstnanec se zřetelem na rizika možných ohrožení své bezpečnosti a zdraví	a	zvláštní odborná praxe
b	má-li zaměstnanec důvodné podezření, že je bezprostředně a vážně ohrožován při výkonu práce na zdraví nebo na životě	b	odborná způsobilost a odborná praxe
c	nelze-li rizika odstranit nebo dostatečně omezit technickými prostředky nebo opatřeními v oblasti organizace práce	c	znalost předpisů a požadavků zaměstnavatele k zajištění BOZP
6) Jak je v zákoníku práce vymezen pojem pracovní úraz?		14) Omyvatelné části stěn musí být umývány alespoň:	
a	poškození zdraví při náhlém a násilném působení vnějších vlivů na pracovišti	a	jednou za čtrnáct dní
b	poškození na zdraví nebo smrt úrazem, k němuž došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním	b	jednou týdně
c	úraz, který si zaměstnanec přivodil při cestě do zaměstnání a zpět	c	jednou za měsíc
7) Po žebříků mohou být vynášena břemena o hmotnosti:		15) Při akcích konaných mimo školu, kdy místem pro shromáždění není škola, počíná dozor:	
a	10 kg	a	10 minut před dobou shromáždění na určeném místě
b	20 kg	b	15 minut před dobou shromáždění na určeném místě
c	15 kg	c	30 minut před dobou shromáždění na určeném místě
8) Při ředění chemické látky s vodou je následující postup:		16) Maximální hmotnost břemen při občasném zvedání a přenášení je :	
a	chemickou látku i vodu ředím současně	a	u mužů 50 kg, u žen 20 kg
b	chemickou látku nalévám do nádoby s vodou	b	u mužů 30 kg, u žen 10 kg
c	Vodu nalévám do nádoby s chemickou látkou	c	u mužů 50 kg, u žen 15 kg

Počet správných odpovědí: _____

Prospěl/a: ANO

NE

Test znalosti v oblasti BOZP, PO a ochrany obyvatelstva pro pedagoga zaměst.

Jméno, příjmení:	Funkce:	Podpis:
------------------	---------	---------

1) Na které osoby se vztahuje povinnost zaměstnavatele při zajišťování péče o BOZP?		9) Zákon 309/2006 Sb., je:	
A	na všechny osoby, které se s jeho vědomím zdržují na jeho pracovištích	a	zákon o kouření a alkoholu (zkrácený název)
B	na zaměstnance, kteří u něho pracují v pracovním poměru	b	zákon o péči o zdraví lidu
C	na zaměstnance pracující na základně pracovní smlouvy nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr	c	zákon o poskytování služeb a činností v oblasti BOZP (zkrácený název)
2) Traumatologický plán je:		10) Není-li na komunikaci chodník, pohybuje se organizovaný útvar žáků po silnici:	
A	návod na zajišťování dozoru při školních výletech	a	dle pravidel pro auta – vpravo
B	návod k zjišťování zda zaměstnanec nepožil alkohol	b	dle potřeby
C	návod na zajišťování a poskytování první pomoci	c	dle pravidel pro chodce - vlevo
3) Pedagogický dozor může konat:		11) Informovat zaměstnance o tom, do jaké kateg. byla jim vykonávaná práce zařazena má:	
A	pouze osoba s pedagogickým vzděláním	a	příslušný orgán ochrany veřejného zdraví
B	každá osoba přítomna na škole či mimo školu (výlety apod.)	b	zaměstnavatel
C	mimo pedagoga i osoba, která je v pracovní právním vztahu ke škole a způsobilá k úkonům	c	místně příslušná klinika chorob
4) Zákaz požívání alkoholických nápojů se vztahuje na zaměstnance:		12) Jaký prvořadý cíl mají opatření uplatňovaná zaměstnavatelem v zájmu prevence rizik?	
A	kterému zaměstnavatel poskytl pro důležité osobní překážky v práci pracovní volno s náhradou mzdy	a	vytvářet podmínky pro vhodnou organizaci bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
B	u něhož je požívání alkoholických nápojů s plněním prac. úkolů obvykle spojeno	b	předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik
C	který se v pracovní době nachází mimo pracoviště zaměstnavatele	c	předcházet případům mimořádných událostí, jako jsou havárie, požáry a jiná vážná nebezpečí
5) Kdy je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky?		13) Nedílnou a trvalou součástí kvalifikačních předpokladů zaměstnance pro výkon práce je:	
A	požádá-li o ně zaměstnanec se zřetelem na rizika možných ohrožení své bezpečnosti a zdraví	a	zvláštní odborná praxe
B	má-li zaměstnanec důvodné podezření, že je bezprostředně a vážně ohrožován při výkonu práce na zdraví nebo na životě	b	odborná způsobilost a odborná praxe
C	nelze-li rizika odstranit nebo dostatečně omezit technickými prostředky nebo opatřeními v oblasti organizace práce	c	znalost předpisů a požadavků zaměstnavatele k zajištění BOZP
6) Jak je v zákoníku práce vymezen pojem pracovní úraz?		14) Žáky na začátku školního roku a před prázdninami poučuje:	
A	poškození zdraví při náhlém a násilném působení vnějších vlivů na pracovišti	a	ředitel nebo jeho zástupce
B	poškození na zdraví nebo smrt úrazem, k němuž došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním	b	třídní učitel
C	úraz, který si zaměstnanec přivodil při cestě do zaměstnání a zpět	c	vyučující určený ředitelem školy
7) Školním úrazem se rozumí:		15) Při akcích konaných mimo školu, kdy shromážděním není škola, počíná dozor:	
A	každý úraz, který se stal v prostorách školy nebo školského zařízení	a	10 minut před dobou shromáždění na určeném místě
B	úraz, který se stal žákům pouze při vyučování	b	15 minut před dobou shromáždění na určeném místě
C	úraz, který se přihodil žákům při vyučování ve škole, školských zařízeních nebo v přímé souvislosti s nimi	c	30 minut před dobou shromáždění na určeném místě
8) Při akcích konaných mimo místo kde škola uskutečňuje vzděl. nesmí na jednu osobu (dozor) připadnout více než:		16) Po dobu vlastní soutěže při soutěžích a přehlídkách přebírá náležitý dozor nad žáky:	
A	20 žáků	a	organizátor soutěže
B	25 žáků	b	škola, která žáky na soutěž vyslala
C	30 žáků	c	zákonný zástupce

Počet správných odpovědí: _____

Prospěl/a: ANO

NE

Příloha č. 2

Osnova poučení pro žáky

1. Počátek školního roku

dne:

provedl(a):

- školní řád,
- bezpečné chování ve třídě, na chodbě, na schodišti,
- v šatnách, při příchodu do školy, a odchodu ze školy a na veřejnosti,
- na komunikacích,
- se zákazem přinášení do školy předmětů, jež nesouvisí s vyučováním,
- s postupem při úrazech,
- nebezpečí vzniku požáru,
- postup v případě požáru.

2. Počátek první vyučovací hodiny

dne:

provedl(a):

tělesná výchova	
technická výchova	
fyzika	
chemie	
laboratorní práce	

3. Poučení před prázdninami

dne:

provedl(a):

škodlivé vlivy alkoholu a kouření	
o dopravní kázní	
nebezpečí při koupání	
nález nevybuchlé munice	
podzimní prázdniny	
vánoční prázdniny	
pololetní prázdniny	
jarní prázdniny	
velikonoční prázdniny	
letní prázdniny	

4. Vycházky, výlety, exkurze, brigády

dne:

provedl(a):

vycházky	
výlety	
exkurze	
brigády	

5. LVVZ

dne:

provedl(a):

.....

6. Plavecký výcvik

dne:

provedl(a):

Poučení žáků před odchodem na prázdniny:

- upozornění na nebezpečí pití alkoholu, kouření, styk s neznámými osobami, konzumace drog (různé bonbóny, cigarety, drogy)
- upozornění na nebezpečí při koupání, především v místech, která neznáme, v souvislosti s tím vysvětlit žákům povinnost pomoci při poskytování první pomoci a zajistit neprodleně přivolání lékaře, nejen při utonutí, ale i při dopravní nehodě,
- upozornění na dopravní kázeň jak chodců, tak cyklistů,
- upozornit žáky na povinnost ihned hlásit na nejbližší místo s telefonem zpozorovaný požár, popř. jiné nebezpečí (nález munice),
- upozornění na rizika používání pyrotechnických směsí, atd.,
- chování na veřejnosti,
- připomenou žákům zdravení dospělých osob v areálu školy i mimo něj.

Příloha č. 4

Příloha k nařízení vlády č. 494/2001 Sb.

ZÁZNAM O ÚRAZU

Evidenční číslo záznamu:

A. Údaje o zaměstnavateli, u kterého k úrazu došlo:

1. Název zaměstnavatele a jeho sídlo (adresa):	2. Předmět podnikání (OKEČ):
	3. Místo, kde k úrazu došlo:
	4. Bylo místo úrazu pravidelným pracovištěm postiženého? ☐ ANO ☐ NE
5. Činnost, při které k úrazu došlo:	

B. Údaje o zaměstnavateli, u kterého je postižený v pracovněprávním vztahu (liší-li se od údajů uvedených nahoře):

1. Název zaměstnavatele a jeho sídlo (adresa):	2. Předmět podnikání (OKEČ):
--	------------------------------

C. Údaje o postiženém:

1. Jméno a příjmení:	Pohlaví: ☐ muž ☐ žena
2. Datum narození:	3. Státní příslušnost:
4. Adresa trvalého pobytu:	5. Adresa pro doručování:
6. Druh práce:	
7. Délka trvání pracovněprávního vztahu u zaměstnavatele:	roků: měsíců:
8. Postižený je: ☐ zaměstnanec v pracovním poměru ☐ zaměstnanec zaměstnaný na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr	
9. Měl postižený kvalifikaci pro výkon práce, při které došlo k úrazu? ☐ ANO ☐ NE	

Příloha č. 5

Právnícká osoba vykonávající činnost školy nebo školského zařízení (název, sídlo, IČ) :		ZÁZNAM O ÚRAZU (DÍTĚTE, ŽÁKA, STUDENTA)	
Škola, školské zařízení (např. ZŠ, SŠ):			
Zdravotní pojišťovna zraněného:		Byl záznam vyhotoven na žádost ?	
1.	Jméno, popř. jména, a příjmení zraněného:	Datum narození zraněného:	
	Adresa místa trvalého pobytu zraněného:	Třída, ročník zraněného:	
2.	Jméno, popř. jména, příjmení a adresa místa trvalého pobytu zákonného zástupce zraněného (u nezletilých):		
	Kdy a jak byl zákonný zástupce vyzuměn:		
3.	Hodina den měsíc rok vzniku úrazu		
	Místo, kde k úrazu došlo		
	Zraněná část těla		
	Zdravotnické zařízení, kde byl zraněný ošetřen, léčen:		
4.	Šlo o úraz smrtelný ?	Datum úmrtí	
5.	Popis události:		Popis činnosti:
			Předpokládaná příčina úrazu:
			Preventivní opatření:
6.	Kdo a jak vykonával dozor v době úrazu?		
7.	Byl úraz způsoben nebo ovlivněn jinou osobou (jméno, popř. jména, příjmení, adresa místa trvalého pobytu této osoby) či vznikl následkem spolupůsobení přírodních živlů nebo zvířat?		
Podpis zraněného (umožňuje-li to jeho stav):		Datum sepsání záznamu o úrazu:	
Jméno, popř. jména, příjmení a podpisy svědků (též zaměstnanec, který vykonával dozor):		Podpis vedoucího zaměstnance, razítko	
8.	Místo pro další záznamy:		

Příloha č. 6

INFORMACE PRO ŽÁKY Z HLEDISKA BOZP A PO

vložte do třídní knihy

V souladu s ustanovením „Školského zákona“ a dalších právních předpisů (Zákon 262/2006 Sb. v platném znění, Zákon 309/2006 Sb. v platném znění, zákon 133/1985 Sb., vyhl. 263/2007 Sb. apod.) je nutno v rámci vyhodnocování rizik a zajištění bezpečnosti práce a požární ochrany v podmínkách vzdělávacího zařízení provést seznámení při zahájení školního roku a následně vždy před nestandardní akcí, jakož i ve všech odborných předmětech v první hodině a vždy před každou činností, kde žákům může hrozit nebezpečí.

Z hlediska hodnocení rizik, rozboru úrazů žáků apod., je možno stanovit, že riziko plyne z nekázně žáků, nedostatečně vysvětlených postupů v odborných předmětech (chemie, tělesná výchova).

OSNOVA

1. seznámení s vnitřními předpisy školy
 - a. školní řád (vnitřní řád, řady odborné učebny apod.)
2. bezpečné chování ve třídě, škole, výletu, exkurzi
 - a. slušnost a ohled na druhé, neotvírat o přestávkách okna
 - b. zahájení a ukončení výuky, příchod a odchod ze školy
 - c. nezdržovat se v prostoru školy po ukončení výuky a nevstupovat do míst, kde není konána výuka
 - d. neopouštět objekt školy bez souhlasu příslušného pedagogického pracovníka
 - e. dodržovat pokyny pedagogického nebo jiného pracovníka školy na výletě, exkurzi apod.
 - f. dodržovat základní bezpečnostní požadavky při přesunech (chůze v útvaru, používání přechodů, dodržování pokynu pedagoga)
3. bezpečné chování ve školní jídelně
 - a. v případě rozbití nádobí nebo rozlití pokrmu či nápoje informovat pracovníka jídelny nebo pedagogický dozor
4. bezpečné chování v TV
 - a. nevstupovat do tělocvičen apod. bez souhlasu pedagogického pracovníka
 - b. nepoužívat tělovýchovné nářadí bez souhlasu pedagogického pracovníka
 - c. případná manipulace s tělovýchovným a ostatním nářadím pouze na pokyn a pod dohledem
5. zákaz kouření v areálu školy (uvnitř objektu i areálu)
6. seznámení s řady odborných učeben a laboratoří
 - a. provedení kontroly stavu nářadí ve školní dílně, laboratoři a to před každým použitím a ohlášení závady
7. zákaz nošení nebezpečných předmětů do školy
8. povinnost hlásit úraz i drobná zranění příslušnému pedagogickému nebo jinému zaměstnanci školy
 - a. v případě, že je žák svědkem nebo sám utrpěl jakýkoli úraz, je povinen jej nahlásit dospělému zaměstnanci školy
 - b. každý úraz musí být zaznamenán do knihy úrazů
 - c. dle svých schopností a možností se podílet na poskytnutí první pomoci
9. seznámit žáky s povinnostmi při vyhlášení požárního poplachu a evakuace školy a projít fyzicky únikové komunikace
 - a. upozornit žáky na formu ohlášení vzniklého požáru (dospělému zaměstnanci školy nebo voláním hoří nebo prostřednictvím technických prvků)
 - b. upozornit žáky na rozmístění přenosných hasících přístrojů a jejich použití (přiměřeně k věku)
 - c. upozornit žáky na požárně bezpečnostní zařízení (jsou – li instalována) a to například požární dveře, nouzové osvětlení
 - d. upozornit na tísňová telefonní čísla (viz požární poplachové směrnice, 112, 150, 155, 158)
 - e. seznámit žáky s postupem případné evakuace v případě požáru nebo jiné mimořádné události
 - f. fyzicky projít únikové trasy a upozornit žáky na místo shromáždění
10. provádět i přiběžná poučení před jednotlivými akcemi a o těchto poučeních provést záznam do příslušné dokumentace.

Příloha č. 7

INFORMACE PRO DĚTI Z HLEDISKA BOZP A PO

vložte do třídní knihy

V souladu s ustanovením „Školského zákona“ a dalších právních předpisů (Zákon 262/2006 Sb. v platném znění, Zákon 309/2006 Sb. v platném znění, zákon 133/1985 Sb., vyhl. 263/2007 Sb. apod.) je nutno v rámci vyhodnocování rizik a zajištění bezpečnosti práce a požární ochrany v podmínkách vzdělávacího zařízení provést seznámení při zahájení školního roku a následně vždy před nestandartní akcí, kde dětem může hrozit nebezpečí.

Z hlediska hodnocení rizik, rozboru úrazů dětí apod., je možno stanovit, že riziko plyne z aktivit, které děti provádí (hry s uhození jiného dítěte hračkou, pády na zahradě nebo vycházkách apod. V podmínkách Mateřských škol je nutno postupovat vždy s ohledem na věk a rozumovou vyspělost dětí. Není však možné provést poučení na počátku školního roku.

V souladu s požadavkem legislativy odpovídá za zajištění BOZP dětí pedagogický pracovník a dále ředitel. Před každou akcí, kde se bud provádět pro děti nová činnost, je povinností pedagogického pracovníka vyhodnotit možná nebezpečí a seznámit děti s možným rizikem a provést o poučení Záznam do dokumentace (např. jaro – nebezpečí na zahradě, zima – sáňkování, cesta do divadla, jízda autobusem apod.)

OSNOVA

1. seznámení s vnitřními předpisy školy
 - a. vnitřní řád MŠ, příchody, odchody, přesuny v MŠ apod.
2. bezpečné chování ve třídě, na zahradě, při vycházce
 - b. slušnost a ohled na druhé
 - c. zahájení a ukončení pobytu v MŠ
 - d. nezdržovat se v prostoru školy po ukončení výuky a nevstupovat do míst, kde není konána výuka (po vyzvednutí dítěte rodiče opouští školské zařízení)
 - e. neopouštět objekt školy bez souhlasu příslušného pedagogického pracovníka (riziko neplánovaného a nezjištěného odchodu dítěte z MŠ)
3. bezpečné chování při stravování
 - f. v případě rozbití nádobí nebo rozlití pokrmu či nápoje informovat pracovníka jídelny nebo pedagogický dozor
4. bezpečné chování při sportovních a jiných aktivitách
 - g. nepoužívat sportovní prvky (průlezký apod.) bez souhlasu pedagogického pracovníka
 - h. dle zákona je i koloběžka dopravním prostředkem a na veřejné komunikaci by děti měly mít přílby
5. seznámení s pokyny pro jednotlivé činnosti konané v rámci vzdělávacích projektů
6. upozornit na zákaz nošení nebezpečných hraček a jiných předmětů do MŠ
7. povinnost hlásit úraz i drobná zranění příslušnému pedagog. nebo jinému zaměstnanci školy
 - a. v případě, že je dítě svědkem nebo samo utrpělo jakýkoli úraz, je nutno to říci paní učitelce
 - b. každý úraz musí být zaznamenán do knihy úrazů
8. seznámit děti s nebezpečím ohně a s postupy při vyhlášení požárního poplachu a evakuace školy
 - a. projít fyzicky únikové komunikace
 - b. upozornit děti na formu ohlášení vzniklého požáru (dospělému zaměstnanci školy nebo voláním hoří)
 - c. upozornit na tísňová telefonní čísla (viz požární poplachové směrnice, 112, 150, 155, 158)
 - d. seznámit děti s postupem případné evakuace v případě požáru nebo jiné mimořádné události
9. provádět i průběžná poučení před jednotlivými akcemi a o těchto poučeních provést záznam do příslušné dokumentace.

Návrh bodů pro poučení žáků před odchodem na prázdniny a jiná volna (doporučené)

1. upozornění na nebezpečí při koupání především v místech, která nejsou známa, dopravní kázeň chodců a cyklistů (přílba do 18 let)
2. upozornění na zákaz her a jiného pobytu na silnicích, stožích, v objektech zemědělských družstev, v objektech státních i soukromých společností zejména v prostoru železničních stanic atd.